

Innst. O. nr. 120

(2008–2009)

**Innstilling til Odelstinget
fra finanskomiteen**

Ot.prp. nr. 76 (2008–2009)

**Innstilling fra finanskomiteen om lov om merverdiavgift
(merverdiavgiftsloven)**

Innhold

	Side		Side
1. Innledning	5	7.1.3 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav b	9
1.1 Sammenheng	5	7.1.4 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav e	10
1.2 Komiteens merknader	6	7.1.5 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 17	10
2. Lovtekniske spørsmål	6	7.1.6 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 18	10
2.1 Sammenheng	6	7.1.7 § 70-fritak for annonser i norske aviser for utenlandsk regning	10
2.2 Komiteens merknader	6	7.1.8 § 70-fritak for formidling av annonser i utenlandske tidsskrifter	10
3. Bruk av betegnelser	6	7.1.9 § 70-fritak for tjenester som gjelder brannslukking mv.	10
3.1 Sammenheng	6	7.1.10 § 70-fritak for brudebilder og takkekort med brudebilder	11
3.2 Komiteens merknader	6	7.1.11 § 70-fritak for annonser som omsettes til utenlandsk annonsebyrå	11
4. Lovens geografiske virkeområde og forholdet til kontinentalsokkelen	6	7.1.12 § 70-fritak for dykkersystemer	11
4.1 Sammenheng	6	7.1.13 § 70-fritak for formverktøy framstilt av norsk vareprodusent for utenlandsk regning	11
4.2 Komiteens merknader	7	7.2 Komiteens merknader	11
5. Lempningsadgangen i merverdiavgiftsloven § 70	7	8. Uaktuelle lovbestemmelser	11
5.1 Sammenheng	7	8.1 Sammenheng	11
5.2 Komiteens merknader	8	8.2 Komiteens merknader	11
6. Finansdepartementets omgjøringsrett overfor Klagenemnda for merverdiavgift	8	9. Økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslaget	11
6.1 Sammenheng	8	9.1 Sammenheng	11
6.1.1 Departementets omgjøringsadgang	8	9.2 Komiteens merknader	11
6.1.2 Departementets søksmålsadgang	8	10. Rettelser	11
6.2 Komiteens merknader	9	11. Komiteens tilråding	12
7. Mindre materielle endringer	9		
7.1 Sammenheng	9		
7.1.1 Merverdiavgiftsloven § 16 første ledd nr. 12	9		
7.1.2 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 12	9		

Innst. O. nr. 120

(2008–2009)

Innstilling til Odelstinget fra finanskomiteen

Ot.prp. nr. 76 (2008–2009)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

I proposisjonen legger departementet fram forslag til ny lov om merverdiavgift.

Loven erstatter lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift. Lovforslaget innebærer bl.a. at områdene for de reduserte satsene, som i dag står i Stortingets plenarvedtak om merverdiavgift, framgår av og reguleres nærmere i merverdiavgiftsloven. Sentrale bestemmelser som i dag står i forskrift eller er gitt med hjemmel i merverdiavgiftsloven § 70, foreslås også tatt inn i loven.

De omfattende endringene som har skjedd på merverdiavgiftsrettens område siden loven ble vedtatt for 40 år siden, har ført til at merverdiavgiftsloven av 1969 er lite oversiktlig. Dette skyldes ikke minst merverdiavgiftsreformen i 2001. Hovedformålet med forslaget til ny merverdiavgiftslov er å gi lovgivningen om merverdiavgift en enklere og mer oversiktlig form, slik at den blir lettere tilgjengelig for flere brukere. Merverdiavgift er en generell avgift som oppstår ved omsetning, uttak og innførsel av varer og tjenester, og de fleste som driver næringsvirksomhet vil derfor måtte forholde seg til merverdiavgiftsloven. Merverdiavgiften har stor økonomisk betydning både for næringslivet og for staten, og det er viktig at loven er bygd opp på en slik måte og med en slik språkføring at den er enkel å forstå. Dette vil også innebære bedre rettssikkerhet og økt effektivitet i skatteetaten og tolletaten.

Lovforslaget tar i all hovedsak sikte på en teknisk revisjon av gjeldende merverdiavgiftslovgivning. Departementet foreslår i begrenset grad å endre bruk av betegnelser som er sentrale i merverdiavgiftsretten. Departementet foreslår likevel enkelte materielle endringer som anses som naturlige som ledd i den tekniske revisjonen. Dette gjelder avgiftsplikten ved innførsel fra og utførsel til kontinentalsokkelen, anvendelsesområdet for lempningsadgangen i merverdiavgiftsloven § 70 og Finansdepartementets omgjøringsrett overfor Klagenemnda for merverdiavgift, se proposisjonen kapittel 7 til 9. For å forenkle og rydde opp i merverdiavgiftslovgivningen foreslås i tillegg at enkelte fritak mv. av mindre betydning ikke videreføres i den nye loven, se proposisjonen kapittel 10.

Med unntak for de innholdsmessige endringene som er skissert ovenfor, er bestemmelsene i lovforslaget utformet med sikte på uendret realitet eller mindre realitetsendringer. Dette innebærer at det meste av det foreliggende tolkningsmaterialet i form av forarbeider, høyesterettsdommer mv. knyttet til dagens merverdiavgiftslovgivning vil beholde sin verdi.

Lovforslaget innebærer en revisjon av merverdiavgiftsloven med tilhørende forskrifter. Departementet foreslår ingen endringer i lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. (kompensasjonsloven), skattebetalingsloven, tolloven eller forvaltningsloven, bortsett fra rene tekniske justeringer.

Hovedformålet med den tekniske revisjonen er å gjøre merverdiavgiftsregelverket lettere tilgjengelig og forståelig. Formålet kan nås bl.a. ved å gi merverdiavgiftsloven en mer oversiktlig og logisk struktur, ved at hovedreglene kommer klart fram og ved at bestemmelsene samles etter sin saklige sammenheng. Brukervennligheten kan også økes ved at det innføres overskrifter til kapitler, paragrafgrupper og enkeltpa-

ragrafer som stikkordsmessig angir hovedinnholdet i bestemmelsene. Videre vil loven bli enklere og klarere dersom man fjerner foreldede og uaktuelle bestemmelser og overfører deler av merverdiavgiftsvedtaket til merverdiavgiftsloven. Videre bør lovspråket moderniseres og forenkles, og loven bør ha en konsekvent utforming av fullmaktshjemler, samt legge til rette for at forskriftsbestemmelser til loven kan samles i en eller to forskrifter.

Lovforslaget er utformet i tråd med disse vurderingene.

Forslaget er sendt på høring, og gjennomgående er høringsinstansene positive til at det foretas en teknisk revisjon av merverdiavgiftsregelverket og til den struktur som var valgt i høringsnotatet.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Alf E. Jakobsen, Rolf Terje Klunghland, Torgeir Micaelsen, lederen Reidar Sandal, Eirin Kristin Sund og Marianne Aasen, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Ulf Leirstein, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Svein Flåtten, Linda C. Hofstad Helleland og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Venstre, Lars Sponheim, viser til at Regjeringens vurderinger og forslag er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 76 (2008–2009).

2. LOVTEKNISKE SPØRSMÅL

2.1 Sammendrag

I proposisjonens kapittel 5 redegjøres det for enkelte sentrale spørsmål knyttet til valg av lovstruktur og lovteknikk. Til grunn for lovforslaget ligger retningslinjene i Justisdepartementets veileder Lovteknikk og lovforberedelse (Justisdepartementets lovteknikkhefte). Departementet har også sett hen til de anbefalinger som er gitt av Lovstrukturutvalget i NOU 1992: 32 Bedre struktur i lovverket.

Den struktur og systematikk som ble lagt til grunn ved utarbeidelsen av skatteloven, jf. Ot.prp. nr. 86 (1997-98) Ny skattelov, har vært sentral for departementet. Ved utformingen av ny merverdiavgiftslov står man overfor mange av de samme utfordringene som da skatteloven ble utformet. Også merverdiavgiftsretten er omfangsrik, fragmentarisk og til dels vanskelig tilgjengelig, og regelverket er ofte gjenstand for endringer.

Det vises til redegjørelse i proposisjonen om hensynet til brukervennlighet, utgangspunktet om en ren

teknisk revisjon, innarbeiding av Stortingets plenarvedtak om merverdiavgift, kapittelinndeling, paragrafnummerering, paragrafinndeling, lovspråk, fordeling av regelverk mellom lov og forskrift, utforming av forskriftshjemler, samleforskrift og andre lover av betydning for merverdiavgiftslovgivningen.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

3. BRUK AV BETEGNELSER

3.1 Sammendrag

Som et ledd i den tekniske revisjonen av merverdiavgiftsregelverket har det vært naturlig å vurdere dagens bruk av ulike betegnelser. Departementet foreslår at ordet "merverdiavgiftsområdet" får en ny betydning som betegnelse på lovens geografiske virkeområde i § 1-2, og at betegnelse "avgiftssubjekter" og "Merverdiavgiftsregisteret" innføres. For øvrig foreslår departementet ingen endringer av sentrale ord og uttrykk i merverdiavgiftsretten. Lovforslaget inneholder en egen paragraf med definisjoner, se § 1-3, der flere betegnelser enn i dagens merverdiavgiftslov foreslås definert, bl.a. "unntak" og "fritak". Innholdet i disse uttrykkene er i all hovedsak ikke endret, likevel slik at betegnelsen "fritak for merverdiavgift" reserveres for innenlands omsetning.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

4. LOVENS GEOGRAFISKE VIRKEOMRÅDE OG FORHOLDET TIL KONTINENTALSOKKELEN

4.1 Sammendrag

Departementet anser det som en fordel om det geografiske virkeområdet for merverdiavgiften kommer uttrykkelig fram av den nye merverdiavgiftsloven, se forslaget § 1-2. Selv om lovforslaget bare innebærer en kodifisering av gjeldende rett, vil det gjøre loven klarere og dermed mer brukervennlig.

Forslaget legger også til rette for at det sentrale for avgiftsplikten er om det skjer inn- og utførsel til merverdiavgiftsområdet istedenfor inn- og utførsel til utlandet, Svalbard eller Jan Mayen slik som i dag.

Departementet foreslår et generelt fritak for merverdiavgift for varer som omsettes "ut av merverdiavgiftsområdet", se forslaget § 6-21. For tjenester er utgangspunktet et fritak dersom tjenestene helt ut er til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet, se § 6-22 første ledd. I tillegg til å være en videreføring av dagens fritak for utførsel til utlandet, innebærer lovfør-

slaget at fritakene utvides til også å gjelde utførsel til kontinentalsokkelen.

I § 6-34 er det hjemmel til å gi forskrift om dokumentasjonsregler. I hvilken grad man skal videreføre dagens regler om bestillingssedler også ved utførsel til norsk del av kontinentalsokkelen eller om slik utførsel skal dokumenteres med utførselsdeklarasjon, vil det bli tatt stilling til ved utarbeidelsen av utkast til samleforskrift til den nye loven. På bakgrunn av høringsuttalelsene vil departementet ha som utgangspunkt at systemet med bestillingsseddel skal videreføres også ved utførsel til sokkelen.

Den delen av fritaket i merverdiavgiftsloven § 16 nr. 1 bokstav b, jf. forskrift nr. 27, som gjelder innlands omsetning av varer og tjenester med tilknytning til kontinentalsokkelen, foreslår departementet å videreføre i en egen bestemmelse, se forslaget § 6-32. Hvilke varer og tjenester som omfattes av fritaket vil i stor grad framgå av samleforskriften, se forskriftshjemmelen i § 6-32 tredje ledd.

Departementet foreslår at merverdiavgiftsplikten ved innførsel av varer oppstår når det skjer en innførsel "til merverdiavgiftsområdet", se forslaget § 3-29. Dette er i samsvar med når tollplikten inntreffer etter tolloven, hvor det sentrale er om en vare innføres til "tollområdet", jf. § 1-2 annet ledd. Tollområdet er samsvarende med merverdiavgiftsområdet, jf. tolloven § 1-1 bokstav i. For fjerneleverbare tjenester foreslår departementet at merverdiavgiftsplikten oppstår når slike tjenester "er kjøpt utenfor merverdiavgiftsområdet", se § 3-30. I tillegg til at bestemmelsene er en videreføring av dagens merverdiavgiftsplikt ved innførsel fra utlandet, innebærer de at avgiftsplikten utvides til også å gjelde innførsel fra kontinentalsokkelen.

Lovforslagets § 3-30 innebærer at dagens generelle hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om avgiftsplikt ved innførsel av tjenester bortfaller. En eventuell utvidelse av merverdiavgiftsplikten til å også omfatte andre tjenester enn fjerneleverbare tjenester bør etter departementets mening skje ved en lovendring.

Departementet anser ikke at forslaget vil ha større økonomiske eller administrative konsekvenser.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5. LEMPINGSADGANGEN I MERVERDIAVGIFTSLOVEN § 70

5.1 Sammendrag

Dagens praksis med å treffe vedtak av forskrifts karakter med hjemmel i merverdiavgiftsloven § 70 har fungert som en sikkerhetsventil for å avhjelpe utilsiktede virkninger av merverdiavgiftsregelverket.

Fordi merverdiavgiften er transaksjonsbasert, har man ikke den samme muligheten som for direkte skatt til å treffe endringer i skattelovgivningen løpende gjennom inntektsåret. Endringer i skattelovgivningen som gjennomføres løpende gjennom inntektsåret blir først tatt hensyn til i selvangivelsen for inntektsåret.

Departementet legger til grunn at det særlig var etter vedtakelsen av gjeldende merverdiavgiftslov og i noen grad også etter merverdiavgiftsreformen i 2001, at det var et behov for en slik sikkerhetsventil. Et slikt behov er i mindre grad til stede i dag. Også for merverdiavgiften kan man gjennomføre endringer i lov- og forskriftsregelverket relativt hurtig dersom dette er nødvendig. Med den nye merverdiavgiftsloven med samleforskrifter vil det dessuten bli enklere enn i dag å gjennomføre regelendringer.

Dagens praksis med å treffe vedtak av forskrifts innhold med hjemmel i § 70 har en rekke uheldige sider. Det er ingen tvil om at den nye merverdiavgiftsloven med forskrift vil bli langt mer robust dersom denne delen av § 70 forsvinner. En fortsatt bruk av lempningsbestemmelsen på denne måten vil også undergrave den nye merverdiavgiftsloven.

Dersom man beholder dagens hjemmel i § 70 til å treffe vedtak av forskrifts innhold, vil dette også vanskeliggjøre det å gi samleforskriften til den nye merverdiavgiftsloven negativ troverdighet, slik som for samleforskriftene til skatteloven. At disse forskriftene har negativ troverdighet, innebærer at de gir brukerne fullstendig anvisning på hva som finnes av utfyllende bestemmelser til skatteloven. Som utgangspunkt skal alle bestemmelsene til utfylling mv. av skatteloven tas inn i samleforskriftene. Bare unntaksvis er det aktuelt å ta inn bestemmelser i andre forskrifter. Samleforskriftene skal da inneholde fullstendige henvisninger til andre forskriftsbestemmelser som er hjemlet i skatteloven. Departementet anser at det i størst mulig grad bør være et slikt system med negativ troverdighet også for samleforskriften til den nye merverdiavgiftsloven.

Departementet foreslår på denne bakgrunn ikke å videreføre den delen av § 70 som gir adgang til å treffe vedtak av forskrifts innhold. Denne delen av § 70 vil dermed falle bort når den nye merverdiavgiftsloven trer i kraft. Dette har flertallet av høringsinstansene støttet.

Departementet foreslår at den delen av § 70 som gir kompetanse til å treffe enkeltvedtak om unntak fra loven, fritak for merverdiavgift og til å bestemme at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel, videreføres i § 19-3 første ledd. Departementet foreslår ingen lempningsadgang i de andre kapitlene. Forslaget innebærer at det ikke vil være mulig å treffe vedtak av forskrifts karakter med hjemmel i lempningsbestemmelsen. Denne delen av merverdiav-

giftsloven § 70 faller dermed bort når lovforslaget trer i kraft.

Det er truffet en mengde enkeltvedtak og vedtak av forskrifts innhold med hjemmel i merverdiavgiftsloven § 70. Problemstillingen blir i hvilken grad disse fortsatt skal gjelde når gjeldende merverdiavgiftslov oppheves og den nye trer i kraft.

Når en lov oppheves er utgangspunktet at også forskrifter gitt med hjemmel i loven faller bort. En tolkning av den nye loven kan imidlertid medføre at eldre forskrifter anses å gjelde i den utstrekning de kunne vært gitt med hjemmel i den nye loven.

Departementet foreslår at den delen av § 70 som gir hjemmel til å treffe vedtak av forskrifts form, skal bortfalle. Slike vedtak som fortsatt skal gjelde, vil bli videreført i eller med hjemmel i den nye merverdiavgiftsloven. Alle øvrige vedtak av forskrifts karakter truffet med hjemmel i § 70, vil derfor falle bort når den nye loven trer i kraft.

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at også alle enkeltvedtak truffet med hjemmel i merverdiavgiftsloven skal falle bort, likevel slik at det for disse skal gjelde en overgangsperiode på seks måneder fra den nye merverdiavgiftsloven trer i kraft, se § 22-2 annet ledd annet og tredje punktum.

Departementet anser at en overgangsperiode på et halvt år er tilstrekkelig. Det vises til at det vil gå noe tid fra loven er vedtatt til den trer i kraft, slik at parten i realiteten vil ha en lengre periode enn et halvt år til å fremme en søknad. Parten vil dessuten kunne søke om en ny lempning etter fristen i § 19-3 første ledd. Dersom parten innen halvårsperioden har søkt om en tilsvarende lempning med hjemmel i § 19-3 første ledd, vil enkeltvedtaket gjelde fram til avgiftsmyndighetene har truffet vedtak i saken.

Finansdepartementet legger til grunn at man kan oppheve alle tidligere gitte enkeltvedtak på den måten som foreslås. Det vil da bli et lovvedtak om opphevelse, ikke bare en departemental omgjøring. Stortingets adgang til å gjøre et slikt lovvedtak, er udisputabel.

Det vil i enkelte tilfeller være uklart om man har å gjøre med et enkeltvedtak eller en forskrift. Dette vil måtte bero på en konkret vurdering ut fra ordlyden mv. i hvert enkelt vedtak.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

6. FINANSDEPARTEMENTETS OMGJØRINGSRETT OVERFOR KLAGENEMNDA FOR MERVERDI- AVGIFT

6.1 Sammendrag

6.1.1 Departementets omgjøringsadgang

Høringsinstansene har i all hovedsak vært positive til forslaget i høringsnotatet om å fjerne departementets omgjøringsadgang overfor vedtak fattet av Klagenemnda for merverdiavgift, og departementet fastholder forslaget.

Det er i praksis lagt til grunn at omgjøringsadgangen er hjemlet i forskrift nr. 17 § 4, og ikke i forvaltningsloven § 35. Etter forvaltningsloven § 35 annet ledd kan vedtak omgjøres av "klageinstansen eller av annet overordnet organ".

Etter departementets oppfatning er Klagenemnda for merverdiavgift et kollegialt organ med en selvstendig og uavhengig stilling, og Finansdepartementet kan ikke sies å være "overordnet organ". Departementet legger derfor til grunn at departementet ikke kan omgjøre Klagenemndas vedtak med hjemmel i forvaltningsloven § 35.

Det er da tilstrekkelig med en forskriftsendring for å fjerne omgjøringsadgangen. Departementet vil sørge for en slik forskriftsendring.

6.1.2 Departementets søksmålsadgang

Bakgrunnen for forslaget om en ordning med søksmålsadgang til erstatning for omgjøringsadgangen, er i første rekke departementets ønske om å ha en "sikkerhetsventil" for de tilfeller at klagenemnda treffer avgjørelser staten ikke ønsker skal bli stående. I tillegg legges det vekt på at det er en tilsvarende søksmålsadgang i ligningsloven § 11-2.

Departementet er enig med Advokatforeningen i at en søksmålsadgang ikke må innvirke på mulighetene til å få nemnda besatt med kompetente og uavhengige personer. Det er derfor viktig at nemnda får tilstrekkelige midler til å ivareta sine interesser i en søksmålsituasjon, bl.a. til å søke kompetent og uavhengig advokatbistand og til å sikre godtgjørelse til nemndsmedlemmer. Klagenemnda vil, på samme måte som andre forvaltningsorganer som saksøkes, være representert av en advokat.

Departementet er enig i at søksmål mot et vedtak fattet av klagenemnda i realiteten er bestemmende for enkeltsubjekters avgiftsposisjon, men er ikke enig med NHO-reiseliv og Klagenemnda for merverdiavgift i at det gir best kontradiksjon om søksmålet rettes mot avgiftssubjektet. En tvist etter § 20-2 vil gjelde om klagenemnda har bygd på et feilaktig faktisk grunnlag eller uriktig oppfatning av et rettsspørsmål. Det dreier seg således om uenighet mellom offentlige myndigheter. Departementet kan ikke se at det i en

slik situasjon gir best kontradiksjon å saksøke avgiftssubjektet. Tvert i mot vil det være klagenemnda som er nærmest til å forklare seg om hvilket faktum som er lagt til grunn og om rettsanvendelsen.

Avgiftssubjektet vil ikke bli part i saken automatisk, men kan velge å tre inn i saken som intervenient etter de alminnelige prosessregler. Dersom departementet når fram med et søksmål etter forslaget § 20-2, vil retten avsi dom for at Klagenemnda for merverdiavgifts vedtak oppheves. Saken går så tilbake til klagenemnda, som behandler saken på ny og treffer nytt vedtak. Under denne nye klagebehandlingen har avgiftssubjektet fulle forvaltningsrettslige partsrettigheter. Videre kan subjektet bringe det nye klagevedtaket inn for domstolene om det skulle være ønskelig.

Departementet kan ikke se at noen av de øvrige innvendingene mot forslaget er spesielt tungtveidende. Tvistelovens regler vil gjelde fullt ut, og klagenemnda ved lederen vil ha vanlig forlikskompetanse. Departementet antar at forlik sjelden vil være aktuelt, siden noe av formålet med søksmålsadgangen vil være å avklare rettstilstanden. Når det gjelder saks-kostnader, må det sørges for at klagenemnda har tilstrekkelige midler til å dekke disse. Avgiftssubjektet slipper partskostnadene i rettsaken, og kan velge å ta kostnadene som hjelpeintervenient.

Når det gjelder klagenemndas arbeidsbyrde med søksmål, antar departementet at denne ikke vil bli stor. Den foreslåtte søksmålsadgangen gjelder kun prøving av om et vedtak bygger på feilaktig faktisk grunnlag eller uriktig oppfatning av et rettsspørsmål, og innebærer en innsnevring i forhold til dagens omgjøringsadgang, som også omfatter skjønnsutøvelsen. Det er tale om en sikkerhetsventil som skal brukes i prinsipielle saker eller i saker av stor proveny-messig betydning.

Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om at departementet bør ha en søksmålsadgang mot Klagenemnda for merverdiavgift, se lovforslagets § 20-2.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er positive til fjerningen av departementets omgjøringsrett overfor Klagenemnda for merverdiavgift. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at den søksmålsadgang som nå foreslås innført overfor Klagenemnda, ikke må bli praktisert slik at det blir vanskelig å få nemnda besatt med kompetente personer. Disse medlemmer peker også på at nemnda må få tilstrekkelige midler til å ivareta sine interesser i en søksmålsituasjon slik

at de kan opptre som en fullverdig motpart i forhold til staten og at det blir balanse mellom partene. Disse medlemmer forutsetter videre at avgiftssubjektet kan ivareta sine rettigheter ved å tre inn som hjelpeintervenient uten for store kostnader for vedkommende.

7. MINDRE MATERIELLE ENDRINGER

7.1 Sammendrag

Som et ledd i den tekniske revisjonen har departementet ansett det som naturlig å fjerne mindre aktuelle fritak mv. i regelverket for å få det enklere og mer oversiktlig. Dette kapitlet inneholder en oversikt over mindre materielle endringer som følge av lovforslaget.

7.1.1 *Merverdiavgiftsloven § 16 første ledd nr. 12*

Det følger av merverdiavgiftsloven § 16 første ledd nr. 12 at det ikke skal betales merverdiavgift ved omsetning av tjenester for regning av utenlandsk oppdragsgiver i den utstrekning departementet bestemmer. To forskrifter er fastsatt med hjemmel i bestemmelsen, henholdsvis forskrift nr. 50 og nr. 53. Departementet foreslår at § 16 første ledd nr. 12 og de to forskriftene ikke videreføres i den nye loven. De fleste tjenestene som er omfattet av forskrift nr. 50 er av en art som kan fjerntleveres, slik at de vil være fritatt for merverdiavgift etter forslaget § 6-22. For de øvrige, avgiftspliktige tjenestene vil en oppheving innebære at næringsdrivende i utlandet må søke om å få refundert inngående merverdiavgift med hjemmel i forslaget § 10-1. Dette innebærer en materiell endring i form av en likviditetsbelastning for de utenlandske næringsdrivende ved at de må betale merverdiavgift og det går noe tid før avgiften blir refundert.

7.1.2 *Forskrift nr. 12 § 5 nr. 12*

I forskrift nr. 12 § 5 nr. 12 er det gitt fritak for klijéer og matriser i fast abonnement som innføres av aviser og av pressebyråer eller lignende institusjoner som opptre på vegne av aviser. Departementet antar at fritaket er lite praktisk i dag. Under enhver omstendighet antar departementet at dette er varer som innføres av virksomheter med fradragsrett.

7.1.3 *Forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav b*

Etter forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav b skal det ikke betales merverdiavgift for dyr som innføres midlertidig for å delta i konkurranser eller utstillinger. En tilsvarende bestemmelse finnes i tolloven § 6-2 første ledd bokstav d, som bestemmer at det ikke skal beregnes toll ved innførsel av utstyr og ma-

teriell til blant annet idrettsstevner og lignende arrangementer av internasjonal karakter. Lovforslagets § 7-2 annet ledd viser blant annet til tolloven § 6-2, og departementet legger til grunn at forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav b i det vesentligste dekkes av denne bestemmelsen.

7.1.4 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav e

Det følger av forskrift nr. 12 § 5 nr. 15 bokstav e at det ikke skal betales merverdiavgift for dyr som innføres i forbindelse med eierens flytting hit til landet, forutsatt at dyrets verdi ikke overstiger 2 000 kroner. Departementet foreslår at fritaket ikke videreføres og at dyr som innføres må anses som flyttegods etter tolloven § 5-1 første ledd bokstav c for at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførselen. Dette er en materiell endring for merverdiavgiftsplikten i og med at verdigrensen forsvinner. Også eksempelvis hester vil da kunne innføres uten at det skal beregnes merverdiavgift, og den avgjørende grensedragningen vil bli mot innførsel av dyr i ervervsmessig virksomhet. Departementet ser ingen grunn til at innførsel av dyr som flyttegods skal stå i en annen stilling enn annet flyttegods.

7.1.5 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 17

Etter forskrift nr. 12 § 5 nr. 17 første ledd skal det ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av nyhetsbilder i vanlige brevsendinger og ekspressbrevsendinger til billedbyråer og pressebyråer som er registrert i avgiftsmanntallet. Etter annet ledd omfatter fritaket foruten vanlige bilder på papir også gjennomsiktige bilder på filmbasis (slides, dias og lignende). Departementet antar at slik overlevering i liten grad skjer fysisk i dag, men elektronisk via internett, slik at innførselsfritaket er lite praktisk. I tillegg har avgiftssubjekter rett til fradrag for inngående merverdiavgift.

7.1.6 Forskrift nr. 12 § 5 nr. 18

Etter forskrift nr. 12 § 5 nr. 18 skal det ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av redaksjonelt stoff i vanlige brevsendinger og ekspressbrevsendinger til aviser, ukeblad og tidsskrifter (fagblad) som utgis av aviser, forlag, organisasjoner og institusjoner som er registrert i avgiftsmanntallet. På tilsvarende måte som ovenfor antar departementet at slik overlevering i dag i det alt vesentlige skjer elektronisk. I tillegg har avgiftssubjekter rett til fradrag for inngående merverdiavgift.

7.1.7 § 70-fritak for annonser i norske aviser for utenlandsk regning

Etter Finansdepartementets vedtak 4. desember 1969 er omsetning av annonser i norske aviser for utenlandsk regning fritatt for merverdiavgift. Forutsetningen er at annonsøren er næringsdrivende og driver virksomhet med omsetning som nevnt i merverdiavgiftsloven kapittel IV og at annonsen gjelder denne virksomheten. Reklametjenester, herunder innrykk av annonser i norske aviser, tidsskrifter og lignende, er tjenester som etter sin art kan fjernleveres. Tjenestene omfattes av vedtaket er derfor fritatt for beregning av merverdiavgift ved omsetning til de subjekter som er angitt i § 6-22 annet ledd. I den grad det påløper avgift, vil næringsdrivende i utlandet kunne søke om å få refundert inngående merverdiavgift med hjemmel i forslaget § 10-1.

7.1.8 § 70-fritak for formidling av annonser i utenlandske tidsskrifter

Etter Finansdepartementets vedtak 26. oktober 1970 er norske reklamebyråer fritatt for merverdiavgift ved formidling av annonser i utenlandske tidsskrifter for annonsør bosatt i Norge. Departementet anser at fritakene ved utførsel av tjenester bør reguleres utfyllende av forslaget § 6-22, og det er etter departementets oppfatning ikke grunnlag for å videreføre fritaket ut over hva som allerede fritas etter § 6-22.

7.1.9 § 70-fritak for tjenester som gjelder brannslukking mv.

Etter Finansdepartementets vedtak 24. januar 1973 er tjenester som gjelder brannslukking unntatt fra loven. Videre er brannberedskapstjenester og tjenester som ytes av nødalarmeringssentraler unntatt, jf. Finansdepartementets vedtak av henholdsvis 21. oktober 2002 og 1. november 2002. Unntakene er generelle og gjelder uavhengig av om det er private eller det offentlige som omsetter eller kjøper tjenestene. Den opprinnelige begrunnelsen for unntaket synes å være hensynet til å unngå at kommunenes organisering av brannvernet får en negativ effekt på brannsikkerheten og å bidra til mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren. Departementet legger til grunn at kommunenes kjøp av slike tjenester er kompensasjonsberettiget, jf. lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv., slik at unntakene er overflødige for den gruppen de er rettet mot. I tillegg har enkelte av de private virksomhetene som omsetter slike tjenester gitt uttrykk for at de ikke ønsker å være omfattet av unntaket. Dersom de var avgiftspliktige på vanlig måte, ville de ha hatt fradragsrett til anskaffelser til bruk i virksomheten. Departementet foreslår derfor at unntakene ikke videreføres.

7.1.10 § 70-fritak for brudebilder og takkekort med brudebilder

Finansdepartementet har i brev 14. september 1973 gitt fritak for innførsel av brudebilder og takkekort med brudebilder. Departementet legger til grunn at dette er varer som – i den grad de ikke faller inn under tolloven § 5-1 første ledd bokstav d om fritak for gaver – bør være avgiftspliktige. Det vises til at det i forarbeidene til tolloven ble lagt til grunn at det tidligere tollfritaket for gavesendinger og bryllupsgaver ville bli fanget opp av det generelle fritaket for gaver, jf. Ot.prp. nr. 58 (2006–2007) Om lov om toll og vareførsel (tolloven) side 55.

7.1.11 § 70-fritak for annonser som omsettes til utenlandsk annonsebyrå

Etter Finansdepartementets vedtak 24. september 1973 er annonser som omsettes til utenlandsk annonsebyrå for oppdragsgiver bosatt i Norge fritatt for merverdiavgift. Forutsetningen for fritaket er at den norske oppdragsgiveren er registrert i merverdiavgiftsregisteret. Annonsetjenester er tjenester av en art som kan fjernleveres og er dermed omfattet av fritaket i forslaget § 6-22.

7.1.12 § 70-fritak for dykkersystemer

Etter Finansdepartementets vedtak 29. oktober 1975 skal det ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av dykkersystemer til bruk på plattformer. Departementet viser til at varer som innføres til Norge og som er til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet, kan legges på tollager. Dette innebærer at importøren ikke må fortolle varene slik at plikten til å beregne merverdiavgift oppstår. Dersom importøren istedenfor fortoller varene, legger departementet til grunn at dette gjelder tilfeller der importøren har fradragsrett for inngående merverdiavgift. Innførselsfritaket for dykkersystemer anses derfor overflødig og foreslås ikke videreført.

7.1.13 § 70-fritak for formverktøy framstilt av norsk vareprodusent for utenlandsk regning

Etter Finansdepartementets vedtak 6. november 1975 er formverktøy framstilt av norsk vareprodusent for utenlandsk regning fritatt for merverdiavgift. Vilkåret var opprinnelig at vareprodusenten beregnet investeringsavgift av salgssummen for verktøyet. I de tilfellene hvor formverktøyet kjøpes av vareprodusenten for den utenlandske oppdragsgivers regning, kunne vareprodusenten i sitt regnskap gjøre fradrag for beregnet merverdiavgift mot å betale investeringsavgift. Utenlandske næringsdrivende kan ved anskaffelse av slikt verktøy søke om refusjon av mer-

verdiavgift etter forslagets kapittel 10. Fritaket anses dermed overflødig og foreslås ikke videreført. Dette innebærer en materiell endring i form av en likviditetsbelastning for de utenlandske næringsdrivende ved at de må betale merverdiavgift og at det går noen tid før avgiften blir refundert.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

8. UAKTUELLE LOVBESTEMMELSER

8.1 Sammendrag

Proposisjonens kapittel 11 inneholder en oversikt over bestemmelser i merverdiavgiftsloven som ikke er foreslått videreført fordi de anses som uaktuelle; § 10 første ledd fjerde punktum, § 10 annet, femte og sjette ledd, § 11 fjerde ledd, § 12 fjerde ledd, § 19 tredje ledd, § 21 første ledd annet punktum siste del, § 53, § 57 annet ledd siste punktum, § 65 og § 72 nr. 1 annet punktum.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

9. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER AV LOVFORSLAGET

9.1 Sammendrag

Forslaget til ny merverdiavgiftslov er i all hovedsak en videreføring av merverdiavgiftsloven 1969. De økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslaget er derfor begrenset.

Moderniseringen av merverdiavgiftsloven gjør at eksisterende bestemmelser får endret utforming og plassering. Enkelte materielle endringer foreslås også som ledd i den tekniske revisjonen av merverdiavgiftsregelverket, se omtale i proposisjonen kapittel 7 til 10. Departementet legger til grunn at dette er endringer som verken vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

10. RETTELSER

I brev av 4. juni 2009 fra finansministeren er det vist til at proposisjonen inneholder enkelte feil og mangler. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen viser til at lovforslaget er endret i tråd med brevet.

11. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Kapittel 1 Lovens virkeområde. Definisjoner

§ 1-1 Saklig virkeområde

(1) Denne loven gjelder merverdiavgift. Merverdiavgift er en avgift til staten som skal beregnes ved omsetning, uttak og innførsel av varer og tjenester.

(2) Stortinget pålegger merverdiavgiften og fastsetter de satser som skal gjelde, jf. Grunnloven § 75 bokstav a.

§ 1-2 Geografisk virkeområde

(1) Denne loven får anvendelse i merverdiavgiftsområdet.

(2) Med merverdiavgiftsområdet menes det norske fastlandet og alt område innenfor territorialgrensen, men ikke Svalbard, Jan Mayen eller de norske bilandene.

§ 1-3 Definisjoner

(1) I denne loven menes med

- a) omsetning: levering av varer og tjenester mot vederlag,
- b) varer: fysiske gjenstander, herunder fast eiendom, og elektrisk kraft, vann fra vannverk, gass, varme og kulde,
- c) tjenester: det som kan omsettes og som ikke er varer etter bokstav b, herunder begrensede rettigheter til varer, og utnyttelse av immaterielle verdier,
- d) avgiftssubjekt: den som er eller skal være registrert i Merverdiavgiftsregisteret,
- e) utgående merverdiavgift: merverdiavgift som skal beregnes og betales ved omsetning og uttak,
- f) inngående merverdiavgift: merverdiavgift som er påløpt ved kjøp mv. eller ved innførsel,
- g) unntak fra loven: omsetning og uttak som ikke er omfattet av loven, likevel slik at § 15-11 gjelder,
- h) fritak for merverdiavgift: omsetning og uttak som er omfattet av loven, men der det ikke skal beregnes utgående merverdiavgift,
- i) fjernleverbare tjenester: tjenester der utførelsen eller leveringen etter tjenestens art ikke eller vanskelig kan knyttes til et bestemt fysisk sted,
- j) offentlig virksomhet: statlig, kommunal og fylkeskommunal virksomhet,
- k) spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til

havs: fartøy som er spesielt bygget eller ombygget til bruk i petroleumsvirksomheten og som har oppdrag i slik virksomhet.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med

- a) personkjøretøy
- b) kunstverk, samleobjekter, antikviteter og brukte varer
- c) bagatellmessig verdi
- d) fartøy og luftfartøy i utenriks fart

Kapittel 2 Registreringsplikt og -rett

§ 2-1 Registreringsplikt

(1) Næringsdrivende og offentlig virksomhet skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret når omsetning og uttak som er omfattet av loven til sammen har oversteget 50 000 kroner i en periode på tolv måneder. For veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner er beløpsgrensen 140 000 kroner.

(2) Tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester skal registreres når leveranser omfattet av § 3-30 fjerde ledd og femte ledd første punktum til sammen har oversteget 50 000 kroner i en periode på tolv måneder.

(3) Konkursbo skal registreres dersom skyldneren var registrert eller registreringspliktig.

(4) Dødsbo skal være registrert dersom avdøde var registrert eller registreringspliktig.

(5) Avgiftssubjekter som ikke har forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet, skal registreres ved representant. Representanten må ha hjemsted eller forretningssted i merverdiavgiftsområdet.

(6) Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

§ 2-2 En registreringsenhet

(1) Flere virksomheter som drives av samme eier, skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret som ett avgiftssubjekt.

(2) En del av et avgiftssubjekt kan registreres som et eget avgiftssubjekt dersom denne delen fysisk og formelt er skilt ut. Ved vurderingen av om slik registrering skal tillates, skal det blant annet legges vekt på om den delen som ønskes utskilt, har særskilt varekjøp, særskilte varelagre og egne ansatte. Det er et vilkår for slik registrering at det føres særskilt regnskap for den utskilte delen.

(3) To eller flere samarbeidende selskaper kan registreres som ett avgiftssubjekt dersom minst 85 prosent av kapitalen i hvert selskap eies av ett eller flere av de samarbeidende selskapene. Alle deltakende selskaper i en fellesregistrering er solidarisk ansvarlig for betaling av merverdiavgift.

§ 2-3 Frivillig registrering

(1) Næringsdrivende og offentlig virksomhet som leier ut bygg eller anlegg, kan frivillig registreres i Merverdiavgiftsregisteret dersom bygget eller anlegget brukes

- a) i virksomhet som er registrert etter denne loven,
- b) av offentlig virksomhet der øverste myndighet er kommunestyre, fylkesting eller annet styre eller råd etter kommuneloven eller kommunal særlov-givning,
- c) av interkommunale og interfylkeskommunale sammenslutninger organisert etter kommuneloven eller kommunal særlov-givning.

Beløpsgrensene i § 2-1 gjelder tilsvarende.

(2) Bortforpaktere av landbrukseiendom på minst fem dekar og utleiere av jordbruksarealer uten bygninger, kan frivillig registreres.

(3) Foreninger som har til formål å bygge og vedlikeholde skogsvei, kan frivillig registreres.

(4) Utbyggere som utenfor næring oppfører vann- og avløpsanlegg i privat regi, kan frivillig registreres. Det er et vilkår at anlegget etter ferdigstillelsen overtas av noen som er registrert etter § 2-1 for virksomhet i vann- eller avløpssektoren.

(5) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for registrering.

§ 2-4 Forhåndsregistrering

(1) Den som ikke har nådd beløpsgrensen for registrering, kan forhåndsregistreres i Merverdiavgiftsregisteret dersom

- a) vedkommende har foretatt betydelige anskaffelser som har direkte sammenheng med senere merverdiavgiftspliktig omsetning,
- b) merverdiavgiftspliktig omsetning hos vedkommende vil overstige beløpsgrensen senest innen tre uker fra det tidspunktet omsetningen igangsettes.

(2) Departementet kan gi forskrift om vilkår for forhåndsregistrering.

§ 2-5 Lottfiske

Ved lottfiske skal den reder, høvedsmann eller fisker som leverer fisken til kjøperen eller som på fartøyet eller fiskerens vegne mottar oppgjøret for fisken, registreres i Merverdiavgiftsregisteret.

Kapittel 3 Merverdiavgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel

I Omsetning

§ 3-1 Varer og tjenester

(1) Det skal beregnes merverdiavgift ved omsetning av varer og tjenester.

(2) Omsetning av varer i kommisjon anses både som kommisjonærens og kommittentens omsetning.

(3) Selv om omsetning av en tjeneste er unntatt fra loven, gjelder loven likevel dersom tjenesten omsettes eller formidles ved elektroniske kommunikasjonstjenester og vederlaget for tjenesten oppkreves av den som yter kommunikasjonstjenesten.

§ 3-2 Helsetjenester mv.

(1) Omsetning og formidling av helsetjenester er unntatt fra loven, herunder tjenester som

- a) omfattes av kommunehelsetjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven
- b) omfattes av tannhelsetjenesteloven, samt tann-tekniske tjenester
- c) omfattes av folketrygdloven kapittel 5 og 10
- d) ytes av yrkesgrupper med autorisasjon eller lisens etter helsepersonelloven
- e) ytes av bedriftshelsetjenesten

(2) Andre varer og tjenester som omsettes som et naturlig ledd i ytelsen av helsetjenester er omfattet av unntaket i første ledd dersom varen eller tjenesten leveres av den som yter helsetjenesten.

(3) Formidling og utleie av arbeidskraft der arbeidstakeren skal utøve helsetjenester er unntatt fra loven.

(4) Utleie av utstyr, tilgang til pasientportefølje og lignende til næringsdrivende som yter helsetjenester er unntatt fra loven dersom

- a) utleieren er en næringsdrivende som yter helse-tjenester,
- b) utleieren er en virksomhet som er eiet av næringsdrivende som yter helsetjenester,
- c) utleieren er en offentlig virksomhet som yter helsetjenester.

(5) Tannteknikeres omsetning av egenproduserte tanntekniske produkter er unntatt fra loven.

(6) Omsetning og formidling av ambulansetjenester med særskilt innrettet transportmiddel er unntatt fra loven.

§ 3-3 Alternativ behandling

(1) Omsetning og formidling av alternativ behandling er unntatt fra loven dersom tjenestene ytes av yrkesgrupper med autorisasjon eller lisens etter helsepersonelloven eller av utøvere som er registrert i det frivillige registeret for utøvere av alternativ behandling etter lov 27. juni 2003 nr. 64 om alternativ behandling av sykdom mv. § 3. Omsetning av akupunktur, homøopati, osteopati, naprapati, soneterapi, aromaterapi, ernæringsterapi og urtemedisin, kinesiologi og klassisk (svensk) massasje er likevel unntatt fra loven selv om utøveren ikke er registrert i registeret nevnt i første punktum.

(2) § 3-2 annet, tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 3-4 Sosiale tjenester mv.

(1) Omsetning og formidling av sosiale tjenester er unntatt fra loven, herunder sosiale tjenester

- a) etter sosialtjenesteloven og barnevernloven
- b) som ytes i barne- og ungdomsinstitusjoner, fritidsklubber, feriekolonier og lignende
- c) som gjelder pass av barn

(2) Andre varer og tjenester som omsettes som et naturlig ledd i ytelsen av sosiale tjenester er omfattet av unntaket i første ledd dersom varen eller tjenesten leveres av den som yter den sosiale tjenesten.

(3) Utleie av arbeidskraft der arbeidstakeren skal utøve sosiale tjenester er unntatt fra loven.

(4) Tjenester som gjelder drift av trygghetsalårmer er unntatt fra loven.

§ 3-5 Undervisningstjenester mv.

(1) Omsetning og formidling av undervisningstjenester er unntatt fra loven.

(2) Unntaket omfatter også andre varer og tjenester som omsettes som et naturlig ledd i ytelsen av undervisningstjenester.

(3) Utleie av arbeidskraft der arbeidstakeren skal utøve undervisningstjenester er unntatt fra loven.

(4) Servering fra elev- og studentkantiner er unntatt fra loven.

§ 3-6 Finansielle tjenester

Omsetning og formidling av finansielle tjenester er unntatt fra loven, herunder

- a) omsetning av forsikringstjenester
- b) omsetning av finansieringstjenester, likevel ikke finansiell leasing
- c) utføring av betalingsoppdrag
- d) omsetning av gyldige betalingsmidler
- e) omsetning av finansielle instrumenter og lignende
- f) forvaltning av verdipapirfond
- g) forvaltning av investeringsselskap

§ 3-7 Kunst og kultur mv.

(1) Omsetning og formidling av tjenester i form av adgang til teater-, opera- og ballettforestillinger, konserter, utstillinger i gallerier og museer, sirkus, fornøylesparker, opplevelsessentra, dansetilsetninger med levende musikk, samt datatreff og lignende arrangementer som er rettet mot barn og ungdom er unntatt fra loven. Unntaket omfatter ikke striptease. Unntaket omfatter programmer, suvenirer og lignende gjenstander av bagatellmessig verdi som omsettes i forbindelse med slike tjenester.

(2) Omsetning og formidling av tjenester i form av kunstnerisk framføring av åndsverk er unntatt fra loven. Unntaket omfatter også tjenester som er en integrert og nødvendig del av framføringen.

(3) Omsetning og formidling av omvisningstjenester er unntatt fra loven.

(4) Opphavsmannens omsetning av egne kunstverk og opphavsrett til egne litterære og kunstneriske verk er unntatt fra loven. Det samme gjelder slik omsetning ved mellommann i opphavsmannens navn.

(5) Formidling av kunstverk for opphavsmannen er unntatt fra loven.

(6) Bytte av kunstverk mellom offentlige museer og kunstsamlinger er unntatt fra loven. Unntaket omfatter også tilfeller der offentlige museer og kunstsamlinger mottar kunstverk fra private i bytte med kopier eller reproduksjoner. Unntaket omfatter ikke bytte som skjer med eller gjennom en som driver omsetning av kunst som næring.

§ 3-8 Idrett

(1) Omsetning og formidling av tjenester i form av adgang til idrettsarrangementer er unntatt fra loven.

(2) Omsetning av tjenester i form av rett til å utøve idrettsaktiviteter er unntatt fra loven.

§ 3-9 Offentlig myndighetsutøvelse mv.

(1) Omsetning av tjenester som ledd i offentlig myndighetsutøvelse er unntatt fra loven.

(2) Omsetning av tjenester mellom deltagere i offentlige servicekontorer er unntatt fra loven dersom tjenesten gjelder etablering eller drift av servicekontoret.

(3) Omsetning av tjenester fra medhjelpere til namsmyndighetene i forbindelse med tvangssalg er unntatt fra loven.

§ 3-10 Tjenester innen staten

Omsetning av tjenester fra en statlig enhet til en annen statlig enhet er unntatt fra loven dersom leverandøren ikke driver økonomisk aktivitet. Unntaket omfatter også omsetning av varer som leveres som et naturlig ledd i ytelsen av tjenesten.

§ 3-11 Fast eiendom

(1) Omsetning og utleie av fast eiendom og rettighet til fast eiendom er unntatt fra loven. Unntaket omfatter også omsetning av varer og tjenester som leveres som ledd i utleien.

(2) Følgende omsetning er likevel omfattet av loven:

- a) utleie av rom mv. og lokaler som nevnt i § 5-5 første og annet ledd, samt omsetning av varer og tjenester som nevnt i § 5-5 tredje ledd
- b) utleie av selskapslokaler i forbindelse med servering
- c) utleie av parkeringsplasser i parkeringsvirksomhet

- d) omsetning av rett til å disponere plass for reklame
 - e) utleie av oppbevaringsbokser
 - f) omsetning av trær og avling på rot dersom omsetningen skjer uavhengig av grunnen
 - g) omsetning av rett til å ta ut jord, stein og andre produkter av grunnen
 - h) omsetning av rett til jakt og fiske
 - i) omsetning av rett til å disponere lufthavn for luftfartøy og jernbanenett til transport
 - j) omsetning av rett til å disponere kommunal havn mot havneavgifter eller vederlag i samsvar med havne- og farvannsloven kapittel VI
 - k) utleie av fast eiendom og omsetning av rettighet til fast eiendom som er omfattet av en frivillig registrering etter § 2-3 første, annet og tredje ledd
- (3) Departementet kan gi forskrift om at omsetningen av rett til jakt og fiske likevel skal være unntatt fra loven, herunder fastsette vilkår for unntaket.

§ 3-12 *Veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner*

(1) Omsetning fra veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner av følgende varer og tjenester er unntatt fra loven:

- a) varer av bagatellmessig verdi
- b) varer til betydelig overpris
- c) annonser i medlemsblader og lignende
- d) brukte varer fra butikk dersom varene er mottatt vederlagsfritt og butikken benytter ulønnet arbeidskraft
- e) varer fra enkeltstående og kortvarige salgsarrangementer

(2) Unntaket i første ledd bokstav a og b omfatter også omsetning fra kommisjonær.

(3) Veldedige og allmenntilgjengelige institusjoners og organisasjoners omsetning av varer fra kiosk og omsetning av serveringstjenester er unntatt fra loven. Det er et vilkår at omsetningen skjer i forbindelse med arrangementer og at det benyttes ulønnet arbeidskraft.

(4) Omsetning av tjenester fra veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner til ledd innenfor samme organisasjon er unntatt fra loven. Det er et vilkår at tjenestene er direkte knyttet til organisasjonens ideelle virksomhet.

(5) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for unntak og om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger. Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at en eller flere enheter eller ledd innen en organisasjon ikke omfattes av unntaket i fjerde ledd.

§ 3-13 *Ideelle organisasjoner og foreninger*

(1) Omsetning av varer og tjenester fra ideelle organisasjoner og foreninger er unntatt fra loven der-

som vederlaget mottas i form av medlemskontingent. Det er et vilkår at omsetningen er ledd i organisasjonens ideelle virksomhet.

(2) Omsetning av tjenester fra ideelle organisasjoner og foreninger til ledd innenfor samme organisasjon er unntatt fra loven. Det er et vilkår at tjenestene er direkte knyttet til organisasjonens ideelle virksomhet.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for unntak og registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger. Departementet kan også gi forskrift om at ideelle organisasjoner og foreninger likevel skal beregne og betale merverdiavgift dersom unntaket i første ledd medfører vesentlige konkurransevridninger i forhold til avgiftssubjekter som omsetter tilsvarende varer og tjenester. Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at en eller flere enheter eller ledd innen en organisasjon ikke omfattes av unntaket i annet ledd.

§ 3-14 *Lotteritjenester*

Omsetning og formidling av lotteritjenester er unntatt fra loven.

§ 3-15 *Seremonielle tjenester*

Omsetning av seremonielle tjenester i tilknytning til begravelser og bisettelser er unntatt fra loven.

§ 3-16 *Forvaltningstjenester fra boligbyggelag til borettslag*

Omsetning av forvaltningstjenester fra et boligbyggelag til et tilknyttet borettslag er unntatt fra loven.

§ 3-17 *Tjenester som medlem av styre mv.*

Omsetning av tjenester i form av å være medlem av styre, representantskap, utvalg, råd og lignende er unntatt fra loven dersom vederlaget for tjenesten inngår i grunnlaget for beregning av arbeidsgiveravgift.

§ 3-18 *Frimerker, sedler og mynter*

Omsetning av frimerker, sedler og mynter som samleobjekt er unntatt fra loven.

§ 3-19 *Varer brukt privat mv.*

Omsetning av varer som har vært brukt privat eller til andre formål som ikke har gitt fradragsrett for inngående merverdiavgift er unntatt fra loven.

§ 3-20 *Sletting av klimavoter*

Omsetning av tjenester i form av sletting av klimavoter er unntatt fra loven.

II Uttak

§ 3-21 Varer

(1) Det skal beregnes merverdiavgift når en vare tas ut fra den registrerte eller registreringspliktige virksomheten. Det skal likevel ikke beregnes merverdiavgift for kapitalvare som nevnt i § 9-1 dersom varen tas ut til formål innenfor den samlede virksomheten.

(2) Det skal beregnes merverdiavgift etter første ledd bare i det omfang avgiftssubjektet har hatt rett til fradrag for inngående merverdiavgift ved anskaffelsen eller framstillingen av varen. Det skal likevel beregnes merverdiavgift dersom den manglende fradrag retten skyldes at varen ved anskaffelsen er fritatt for merverdiavgift.

§ 3-22 Tjenester

(1) Det skal beregnes merverdiavgift når en tjeneste tas ut fra den registrerte eller registreringspliktige virksomheten til privat bruk eller til andre formål utenfor den samlede virksomheten.

(2) For tjenester som nevnt i § 3-23 og tjenester som består i oppføring, oppussing, modernisering mv. av bygg eller anlegg, herunder byggeledelse, byggeadministrasjon og annen administrasjon av slike arbeider, skal det beregnes merverdiavgift også når tjenestene tas ut til formål som er unntatt fra loven.

§ 3-23 Særlige formål

Det skal beregnes merverdiavgift når varer og tjenester fra den registrerte eller registreringspliktige virksomheten brukes i virksomheten til

- a) kost til eller naturalavlønning av virksomhetens innehaver, ledelse, ansatte og pensjonister
- b) oppføring, vedlikehold, innleie og drift av fast eiendom som skal dekke bolig- eller velferdsbehov, herunder løsøre og utstyr til slike eiendommer
- c) representasjon
- d) gave og utdeling i reklameøyemed og dersom verdien ikke er bagatellmessig

§ 3-24 Motorkjøretøy

Det skal beregnes merverdiavgift når en bilforhandler registrerer et kjøretøy på eget navn i motorvognregisteret selv om kjøretøyet ikke tas i bruk. Dette gjelder likevel ikke dersom kjøretøyet

- a) tas i bruk som utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet
- b) tas i bruk som middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet
- c) ikke er et personkjøretøy og tas i bruk som driftsmiddel i virksomheten

§ 3-25 Varer og tjenester til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøy

Det skal beregnes merverdiavgift når varer og tjenester fra en registrert eller registreringspliktig virksomhet brukes til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøy. Første punktum gjelder ikke dersom kjøretøyet brukes som

- a) salgsvare
- b) utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet
- c) middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet

§ 3-26 Oppføring av bygg eller anlegg for egen regning

Det skal beregnes merverdiavgift når næringsdrivende tar i bruk varer og tjenester i virksomhet med oppføring, oppussing, modernisering mv. av bygg eller anlegg for salg eller utleie, herunder byggeledelse, byggeadministrasjon og annen administrasjon av slike arbeider, og det drives slik virksomhet bare for egen regning.

§ 3-27 Tilsvarende unntak som ved omsetning

Uttak av varer og tjenester er unntatt fra loven dersom tilsvarende omsetning er unntatt etter dette kapitlet.

§ 3-28 Offentlig virksomhet

Uttak av varer og tjenester fra offentlige virksomheter som hver for seg eller i fellesskap driver virksomhet som hovedsakelig har til formål å tilgodese egne behov, er unntatt fra loven dersom merverdiavgiftspliktig omsetning av tilsvarende varer og tjenester over en periode på tolv måneder utgjør mindre enn 20 prosent av den totale produksjonen.

III Innførsel

§ 3-29 Varer

Det skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer til merverdiavgiftsområdet.

§ 3-30 Tjenester

(1) Det skal beregnes merverdiavgift av fjernleverbare tjenester som er kjøpt utenfor merverdiavgiftsområdet. Dette gjelder likevel ikke dersom tjenesten inngår i beregningsgrunnet etter § 4-11 første ledd.

(2) Merverdiavgiftsplikten etter første ledd oppstår dersom mottakeren er næringsdrivende eller offentlig virksomhet hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet og tjenesten er merverdiavgiftspliktig ved omsetning i merverdiavgiftsområdet.

(3) Dersom tjenesten er til bruk i merverdiavgiftsområdet av noen som nevnt i annet ledd, skal det

beregnes merverdiavgift selv om tjenesten leveres til mottaker som er hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet. Dette gjelder likevel ikke dersom det kan dokumenteres at det er beregnet merverdiavgift av tjenesten utenfor merverdiavgiftsområdet.

(4) For fjernleverbare tjenester i form av elektroniske kommunikasjonstjenester oppstår merverdiavgiftsplikten også når tjenesten leveres til andre mottakere enn nevnt i annet ledd og forutsatt at mottakeren er hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet. Det samme gjelder for andre tjenester når disse omsettes eller formidles av en tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester ved bruk av elektronisk kommunikasjon, og vederlaget oppkreves av denne tilbyderen.

(5) Skjer leveringen av elektroniske kommunikasjonstjenester gjennom en fast terminal i merverdiavgiftsområdet, skal det beregnes merverdiavgift selv om mottakeren ikke er hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet. Skjer leveringen gjennom fast terminal utenfor merverdiavgiftsområdet, skal det ikke beregnes merverdiavgift selv om mottakeren er hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet.

Kapittel 4 Grunnlaget for beregning av merverdiavgift

I Omsetning

§ 4-1 Hovedregel

(1) Ved omsetning av varer og tjenester er beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften vederlaget, herunder tilskudd som utgjør en del av prisen på varen eller tjenesten. Selve merverdiavgiften regnes ikke med i beregningsgrunnlaget.

(2) Som en del av vederlaget anses blant annet ikke

- godtgjørelse for utlegg pådratt i kjøpers navn og for kjøpers regning
- lovbestemt inkasso- og purregebyr
- forsinkelsesrente etter forsinkelsesloven

§ 4-2 Hva inngår i beregningsgrunnlaget

(1) I beregningsgrunnlaget inngår alle kostnader ved oppfyllelsen av avtalen, enten de inngår i vederlaget eller det kreves særskilt betaling, herunder

- toll og andre avgifter fastsatt med hjemmel i lov eller Stortingets plenarvedtak, unntatt engangsavgift på motorvogner mv.
- tilknytningsavgifter, gebyrer og andre beløp som påløper ved levering av varer eller tjenester
- auksjonssalær, provisjoner og lignende

(2) Forhåndsavtalte, betingede rabatter gitt direkte i forbindelse med salget, kommer til fradrag i be-

regningsgrunnlaget i den utstrekning de er blitt effektive.

(3) Departementet kan gi forskrift om at nærmere bestemte kostnader mv. ikke skal inngå i beregningsgrunnlaget.

§ 4-3 Byttehandel mv.

(1) Består vederlaget helt eller delvis av annet enn vanlige betalingsmidler, er beregningsgrunnlaget prisen på den leverte ytelsen. Dersom prisen i slike tilfeller er lavere enn den alminnelige omsetningsverdien for tilsvarende varer eller tjenester som omsettes i virksomheten, er beregningsgrunnlaget den alminnelige omsetningsverdien. Det samme gjelder hvis det ikke er avtalt noen særskilt pris.

(2) Departementet kan gi forskrift om redusert beregningsgrunnlag når varer er mottatt til bearbeiding og tilsvarende mengde av samme slags vare leveres tilbake i bearbeidet stand. Departementet kan også gi forskrift om hva som menes med alminnelig omsetningsverdi ved bytte av motorkjøretøy.

§ 4-4 Interessefellesskap

(1) Består det et interessefellesskap mellom leverandør og mottaker av varer og tjenester, og dette interessefellesskap må antas å kunne føre til en annen fastsettelse av vederlaget enn om det ikke hadde foreligget, kan beregningsgrunnlaget ikke settes lavere enn den alminnelige omsetningsverdien.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med alminnelig omsetningsverdi ved omsetning av motorkjøretøy i tilfeller der det består et interessefellesskap.

§ 4-5 Videre salg av brukte varer mv. – enkeltstående kjøp og salg

(1) Når brukte varer, kunstverk, samleobjekter eller antikviteter er kjøpt for videre salg, herunder salg i kommisjon eller ved auksjon, kan beregningsgrunnlaget ved videresalget settes til differansen mellom innkjøpsprisen og salgsprisen for den enkelte varen. Det er et vilkår at varen er kjøpt fra en selger som ikke skal beregne merverdiavgift av salget eller som ikke oppgir merverdiavgift i salgsdokumentet etter bestemmelser gitt i eller i medhold av bokføringsloven.

(2) Når kunstverk, samleobjekter eller antikviteter er innført for videre salg, kan beregningsgrunnlaget ved videresalget settes til differansen mellom beregningsgrunnlaget fastsatt etter § 4-11 første ledd og salgsprisen for den enkelte vare.

(3) Dersom innkjøpsprisen etter første eller annet ledd overstiger salgsprisen, kan differansen ikke trekkes fra i beregningsgrunnlaget for andre salg.

§ 4-6 *Videresalg av brukte varer mv. – samlet kjøp og salg*

Dersom kjøpet eller videresalget som nevnt i § 4-5 skjer samlet og prisen på den enkelte varen ikke er kjent, er beregningsgrunnlaget ved videresalget differansen mellom innkjøpsprisen og salgsprisen for varene samlet for hele terminen. Dersom slike kjøp eller salg utgjør mer enn 80 prosent av kjøp eller salg i terminen, kan avansen for andre brukte varer mv., der salgsprisen overstiger innkjøpsprisen, også beregnes samlet og terminvis. Overstiger verdien av kjøp verdien av salg i en termin, kan det overskytende beløpet regnes med i verdien av de samlede kjøpene i etterfølgende terminer.

§ 4-7 *Tap på utestående fordringer og heving*

(1) Beregningsgrunnlaget kan korrigeres dersom en utestående fordring som det tidligere er beregnet utgående merverdiavgift av, på grunn av skyldnerens manglende betalingsevne anses endelig konstatert tapt.

(2) Beregningsgrunnlaget skal korrigeres dersom kjøpet eller salget blir hevet.

(3) Departementet kan gi forskrift om når en utestående fordring kan anses som endelig konstatert tapt.

§ 4-8 *Forenklet beregningsgrunnlag*

(1) Registrerte avgiftssubjekter som etter anbud utfører tjenester som nevnt i § 6-7 og § 6-8 der anbudet også omfatter levering av varer, kan sette beregningsgrunnlaget for varene til innkjøpsprisen tillagt ti prosent.

(2) Avgiftssubjekter som velger å benytte det forenklete beregningsgrunnlaget, må bruke det for alle slike anbudsarbeid og kan ikke gå over til et annet beregningsgrunnlag uten avgiftsmyndighetenes samtykke.

(3) Departementet kan gi forskrift om registrering og dokumentasjon mv. av regnskapsopplysninger.

II Uttak

§ 4-9 *Hovedregel*

(1) Ved uttak av varer og tjenester er beregningsgrunnlaget den alminnelige omsetningsverdien for tilsvarende varer og tjenester.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med alminnelig omsetningsverdi ved uttak av varer og tjenester.

§ 4-10 *Brukte varer, kunstverk, samleobjekter og antikviteter*

Ved uttak av brukte varer, kunstverk, samleobjekter og antikviteter kan beregningsgrunnlaget fastsettes etter § 4-5 eller § 4-6.

III Innførsel

§ 4-11 *Varer*

(1) Ved innførsel av varer skal beregningsgrunnlaget fastsettes etter tolloven kapittel 7 om grunnlag for beregning av toll. Toll og andre avgifter som oppkreves ved innførselen inngår i beregningsgrunnlaget.

(2) Ved innførsel av kunstverk, samleobjekter og antikviteter er beregningsgrunnlaget 20 prosent av beregningsgrunnlaget etter første ledd.

(3) Ved innførsel av tanntekniske produkter kan beregningsgrunnlaget settes til verdien av materialer, komponenter og lignende som er brukt til framstillingen av produktene dersom disse omkostningene er særskilt fastsatt.

(4) Ved gjeninnførsel av varer etter foredling, bearbeiding eller reparasjon er beregningsgrunnlaget omkostningene ved arbeidet og ved forsendelsen fram og tilbake. Tolloven § 7-4 første ledd bokstav c gjelder tilsvarende for varer som gjeninnføres etter reparasjon.

§ 4-12 *Tjenester*

(1) Ved kjøp av tjenester som nevnt i § 3-30 er beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften vederlaget. Bestemmelsene om beregningsgrunnlag ved omsetning gjelder tilsvarende.

(2) Vederlag som er angitt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ut fra omregningskursen på leveringstidspunktet fastsatt med hjemmel i tolloven § 7-19.

Kapittel 5 Merverdiavgiftssatsene og områdene for disse

§ 5-1 *Alminnelig og redusert sats*

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med alminnelig sats, med mindre omsetningen eller uttaket er fritatt for merverdiavgift eller det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførselen.

(2) Loven §§ 5-2 til 5-8 gjelder i den utstrekning det følger av Stortingets vedtak om merverdiavgift at det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats.

§ 5-2 *Næringsmidler*

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning, uttak og innførsel av næringsmidler. Det skal likevel beregnes merverdiav-

gift med alminnelig sats for næringsmidler som omsettes som del av en serveringstjeneste.

(2) Som næringsmiddel anses enhver mat- eller drikkevare og enhver annen vare som er bestemt til å konsumeres av mennesker.

(3) Som næringsmiddel anses ikke legemidler, tobakkvarer, alkoholholdige drikkevarer og vann fra vannverk.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med næringsmidler, serveringstjenester og omsetning av næringsmidler.

§ 5-3 Persontransport mv.

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester som gjelder persontransport og ved formidling av tjenester som gjelder persontransport.

§ 5-4 Transport av kjøretøy på fartøy

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester som gjelder transport av kjøretøy på ferge eller annet fartøy på innenlands veisamband. Det er et vilkår at kjøretøyet er i bruk som kjøretøy når det tas om bord og settes i land fra ferger. Den reduserte satsen omfatter også varer under transport på kjøretøyet.

(2) Transport på innenlands veisamband foreligger når fergeforbindelsen er etablert for å tjene som bindeledd mellom deler av det innenlandske veinettet.

(3) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med kjøretøy i denne paragrafen.

§ 5-5 Romutleie i hotellvirksomhet mv.

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester som gjelder utleie av

- a) rom i hotellvirksomhet og lignende virksomhet
- b) fast eiendom til camping
- c) hytter, ferieleiligheter og annen fritidseiendom

(2) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved utleie av lokaler til konferanser og møter mv. fra virksomhet som nevnt i første ledd.

(3) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av varer og tjenester som etter sin art ikke er omfattet av merverdiavgiftsloven og som utgjør et naturlig ledd i utleie som nevnt i første ledd dersom det ikke kreves særskilt vederlag for varen eller tjenesten.

(4) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved formidling av tjenester som nevnt i første og annet ledd.

(5) Departementet kan gi forskrift om fordeling av vederlaget mellom alminnelig sats og redusert sats i virksomheter som nevnt i denne paragrafen.

§ 5-6 Kinoforestillinger

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester i form av rett til å overvære kinoforestillinger.

§ 5-7 Kringkastingsavgiften

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av kringkastings tjenester som er finansiert av kringkastingsavgift, jf. kringkastingsloven § 6-4.

§ 5-8 Råfisk

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved fiskeres omsetning til eller gjennom fiske-salgslag som er opprettet i medhold av råfiskloven. Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved fiskesalgslaget formidling eller godkjenning av slik omsetning.

Kapittel 6 Fritak for merverdiavgift

I Innenlands omsetning

§ 6-1 Aviser

Omsetning av aviser som er trykt på papir og som utkommer regelmessig med minst ett nummer ukentlig, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-2 Tidsskrift

(1) Omsetning av tidsskrift som hovedsakelig omsettes til faste abonnenter eller som hovedsakelig deles ut til foreningsmedlemmer, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(2) Omsetning av tidsskrift med overveiende politisk, litterært eller religiøst innhold, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om hva som menes med tidsskrift og om vilkår for fritak. Departementet kan også gi forskrift om at trykking av tidsskrift skal være fritatt for merverdiavgift.

§ 6-3 Bøker

(1) Omsetning av bøker, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket gjelder tilsvarende for parallellutgaver av bøker utgitt som lydbøker.

(2) Fritaket gjelder ikke publikasjoner som selges sammen med en vare av annet slag og som inngår som en del av en felles vareenhet.

(3) Trykking av bøker er fritatt for merverdiavgift dersom oppdragsgiveren skal dele ut hele opplaget gratis eller oppdragsgiverens videresalg er av så lite omfang at oppdragsgiveren ikke blir registreringspliktig etter § 2-1 første ledd. Fritaket gjelder tilsvarende for framstilling av parallellutgaver av bøker utgitt som lydbøker.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med bøker.

§ 6-4 Andre publikasjoner

(1) Trykking av menighetsblad, skoleaviser og gatemagasin, er fritatt for merverdiavgift dersom oppdragsgiveren ikke er et avgiftssubjekt. Med gatemagasin menes et magasin som omsettes av vanskeligstilte.

(2) Utgiveres omsetning av gatemagasin til vanskeligstilte er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-5 Elektrisk kraft mv. til husholdningsbruk i Nord-Norge

(1) Omsetning av elektrisk kraft og energi levert fra alternative energikilder til husholdningsbruk i fylkene Finnmark, Troms og Nordland, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Når elektrisk kraft og energi levert fra alternative energikilder omsettes dels til husholdningsbruk og dels til bruk i næringsvirksomhet som helt ut er omfattet av loven, omfatter fritaket også den del av kraften som brukes i næringsvirksomheten. Det er et vilkår for fritak at leveringen skjer etter samme tariff og på samme måler.

(3) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med husholdningsbruk og om hvilke energikilder som omfattes av fritaket.

§ 6-6 Kjøretøy mv.

(1) Omsetning av kjøretøy som bare bruker elektrisitet til framdrift, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket gjelder bare kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om engangsavgift § 5 første ledd bokstav i og som er registreringspliktige etter vegtrafikkloven.

(2) Omsetning av kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om omregistreringsavgift, er fritatt for merverdiavgift dersom kjøretøyet har vært registrert her i landet. Departementet kan gi forskrift om at fritaket i dette ledd omfatter andre varer enn selve kjøretøyet og arbeid som utføres på kjøretøyet.

§ 6-7 Tjenester som gjelder offentlig vei

(1) Omsetning av tjenester i form av bygging, vedlikehold mv. av offentlig vei, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke tjenester som omfattes av fritaket og om hva som menes med offentlig vei.

§ 6-8 Tjenester som gjelder baneanlegg

(1) Omsetning av tjenester i form av bygging, vedlikehold mv. av baneanlegg som utelukkende be-

nyttes til skinnegående, kollektiv persontransport, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke tjenester som omfattes av fritaket og om hva som menes med baneanlegg eller del av baneanlegg.

§ 6-9 Fartøy mv.

(1) Omsetning av følgende fartøy er fritatt for merverdiavgift:

- a) fartøy på minst 15 meter til bruk for persontransport mot vederlag, varetransport, sleping, berging eller redning, isbryting eller fangstvirksomhet
- b) spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs
- c) skolefartøy
- d) fartøy på minst ti meter som anskaffes til Forsvaret
- e) fartøy til bruk for forskning og værvarsling
- f) fartøy på minst seks meter til bruk for yrkesmessig fiske

Fritaket omfatter også driftsutstyr som leveres sammen med slike fartøy.

(2) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av fartøy som nevnt i første ledd eller driftsutstyr for slike fartøy, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(3) Omsetning av tjenester fra fartøy i form av berging av fartøy, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Utleie av følgende fartøy, er fritatt for merverdiavgift:

- a) fartøy på minst 15 meter til bruk i utenriks fart
- b) fartøy på minst 15 meter til bruk i innenriks fart dersom fartøyet er bestemt for persontransport mot vederlag
- c) spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs
- d) fartøy på minst ti meter som anskaffes til Forsvaret

(5) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med fartøy til yrkesmessig fiske etter første ledd bokstav f.

§ 6-10 Luftfartøy mv.

(1) Omsetning og utleie av luftfartøy til yrkesmessig luftfartsvirksomhet og militære luftfartøy, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket omfatter også driftsutstyr som leveres sammen med slike luftfartøy.

(2) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av luftfartøy som nevnt i første ledd eller driftsutstyr for slike luftfartøy, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(3) Omsetning av tjenester fra fartøy i form av berging av luftfartøy, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Omsetning av flysimulatorer eller deler og komponenter til disse til bruk i sivil luftfart, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-11 *Plattformer, rørledninger mv.*

(1) Omsetning og utleie av oljeboringsplattformer og andre flyttbare plattformer til bruk i petroleumsvirksomhet, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket omfatter også driftsutstyr som leveres sammen med slike plattformer.

(2) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av plattformer som nevnt i første ledd eller driftsutstyr for slike plattformer, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(3) Omsetning av tjenester fra fartøy i form av berging av plattformer som nevnt i første ledd, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Omsetning av varer og tjenester til bruk i forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av rørledninger mellom havområder utenfor merverdiavgiftsområdet og land, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Departementet kan treffe enkeltvedtak om at fritaket skal gjelde tilsvarende for tilhørende anlegg på land som er til direkte bruk i forbindelse med gjennomstrømming av gass.

§ 6-12 *Oppføring av ambassadebygg*

(1) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med oppføring av ambassadebygg, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(2) Med ambassadebygg menes bygg som eies av senderstaten og som er til offisielt bruk som kanselli.

§ 6-13 *Internasjonale militære styrker og kommandoenheter*

Departementet kan på grunnlag av traktater og andre internasjonale avtaler gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester til bestemte internasjonale militære styrker og kommandoenheter, er fritatt for merverdiavgift. Departementet kan videre gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester fra internasjonale kommandoenheter til deres personell, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-14 *Overdragelse av virksomhet*

Omsetning av varer og tjenester som ledd i overdragelse av en virksomhet eller del av denne til en ny innehaver, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-15 *Biologisk materiale*

Omsetning av menneskeorganer, blod og lignende til sykehus eller medisinske laboratorier for bruk, undersøkelse eller kontroll, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-16 *Begravelsestjenester*

(1) Begravelsesbyråers omsetning av tjenester som gjelder transport av avdøde, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Begravelsesbyråers omsetning av tjenester som gjelder pakking og forsendelse av urner etter bisettelser, er fritatt for merverdiavgift.

II Uttak

§ 6-17 *Tilsvarende fritak som ved omsetning*

Uttak av varer og tjenester er fritatt for merverdiavgift dersom tilsvarende omsetning er fritatt etter dette kapitlet.

§ 6-18 *Bedriftskantiner mv.*

Uttak av varer og tjenester for oppføring eller vedlikehold av kantiner til bruk i egen virksomhet, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket omfatter også løst inventar til slike kantiner.

§ 6-19 *Veldedige formål mv.*

(1) Tjenester som ytes vederlagsfritt på veldedig grunnlag, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Varer og tjenester som leveres vederlagsfritt til frivillige organisasjoner som ledd i en nødhjelpsaksjon i tilknytning til en naturkatastrofe, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-20 *Primærnæringer*

(1) Uttak av produkter fra eget fiske, skogbruk eller jordbruk med binæringer, er fritatt for merverdiavgift dersom produktene skal brukes privat eller til formål innenfor rammen av disse næringene.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av første ledd. Departementet kan også gi forskrift om at uttak av varer og tjenester til bruk for oppføring eller vedlikehold av fast eiendom i tilknytning til primærnæringene, skal være fritatt for merverdiavgift.

III Utførsel og omsetning med tilknytning utenfor merverdiavgiftsområdet

§ 6-21 Utførsel av varer

Omsetning av varer ut av merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket gjelder likevel ikke dersom varene er tatt med i samlet terminvis oppgjør etter § 4-6.

§ 6-22 Utførsel av tjenester

(1) Omsetning av tjenester som helt ut er til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Omsetning av fjernleverbare tjenester er fritatt for merverdiavgift når mottakeren er næringsdrivende eller offentlig virksomhet hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet. For omsetning av fjernleverbare tjenester til andre mottakere hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet, gjelder første ledd.

(3) Omsetning av fjernleverbare tjenester i form av elektroniske kommunikasjonstjenester, er fritatt for merverdiavgift også når tjenesten leveres til andre mottakere hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet enn de som er nevnt i annet ledd. Første punktum gjelder likevel ikke dersom leveringingen av elektroniske kommunikasjonstjenester skjer gjennom fast terminal i merverdiavgiftsområdet. Skjer leveringingen av slike tjenester gjennom fast terminal utenfor merverdiavgiftsområdet, er leveringingen fritatt. Første ledd gjelder ikke elektroniske kommunikasjonstjenester.

§ 6-23 Varer som legges inn på tollager

Omsetning av varer som etter tolloven § 4-30 legges inn på kjøpers tollager for utførsel, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-24 Varer som videreselges ut av merverdiavgiftsområdet

Omsetning av varer til et registrert avgiftssubjekt, er fritatt for merverdiavgift dersom kjøperen videreselger varene ut av merverdiavgiftsområdet før varene er levert. Det er et vilkår for fritak at kjøperen umiddelbart tollekspederer varene for utførsel.

§ 6-25 Varer til turister

(1) Omsetning av varer til personer som er bosatt utenfor merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift dersom varene føres ut av merverdiavgiftsområdet som reisegods. Fritaket gjennomføres ved at selgeren beregner merverdiavgift ved omsetningen, men tilbakefører avgiften når varene utføres.

(2) Personer bosatt i andre land enn Danmark, Finland og Sverige og personer som oppholder seg

på Svalbard eller Jan Mayen, må utføre varene innen en måned fra leveringingen. Personer bosatt i Danmark, Finland eller Sverige må i umiddelbar tilknytning til kjøpet innføre varene til hjemlandet, og det må beregnes merverdiavgift eller tilsvarende omsetningsavgift ved innførselen.

(3) Departementet kan gi forskrift om minstebeløp for fritak.

§ 6-26 Utsalg på lufthavn ved utreise

(1) Omsetning av alkoholholdige drikkevarer, tobakkvarer, sjokolade- og sukkervarer, parfymes, kosmetikk og toalettpreparater fra avgiftsfritt utsalg på lufthavn (tollager C) ved utreise fra merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Omsetning av andre varer i transithall på lufthavn ved utreise fra merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift dersom varene selges til andre enn personer bosatt i Danmark, Finland, Norge eller Sverige.

§ 6-27 Utsalg på lufthavn ved ankomst

(1) Omsetning av alkoholholdige drikkevarer, tobakkvarer, sjokolade- og sukkervarer, parfymes, kosmetikk og toalettpreparater fra avgiftsfritt utsalg på lufthavn (tollager C) ved ankomst fra andre land, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke varetyper og -mengder den enkelte reisende kan ta med seg.

§ 6-28 Transporttjenester

(1) Omsetning av transporttjenester som finner sted i merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift dersom transporten skal skje direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet. Transporten anses å skje direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet når det er sluttet en avtale om sammenhengende transport fra et sted i merverdiavgiftsområdet til et sted utenfor merverdiavgiftsområdet, eller omvendt.

(2) Fritaket gjelder også tilknytningstransport.

(3) Fritaket gjelder også tjenester som i alminnelighet leveres i forbindelse med transporttjenestene.

(4) Fritaket gjelder ikke for noen del av rundreiser i merverdiavgiftsområdet ut over 24 timer.

(5) For varetransport gjelder fritaket bare for tjenester som ytes før varen stilles til mottakerens disposisjon på avtalt bestemmelsessted.

(6) Fritaket gjelder ikke for Posten Norge AS' transport av brev fra merverdiavgiftsområdet, med mindre det gjelder masseforsendelser av slike brev.

(7) Departementet kan gi forskrift om vilkår for fritak.

§ 6-29 Formidlingstjenester

(1) Formidling av persontransport er fritatt for merverdiavgift dersom transporten skjer utenfor merverdiavgiftsområdet eller direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Formidling av følgende tjenester er fritatt for merverdiavgift dersom tjenestene leveres utenfor merverdiavgiftsområdet:

- a) tjenester som nevnt i § 3-11 annet ledd bokstav a
- b) serveringstjenester
- c) utleie av transportmidler

(3) Omsetning av meglertjenester til norske redere eller oppdragsgivere knyttet til fartøy som umiddelbart skal brukes i utenriks fart eller i petroleumsvirksomhet til havs, er fritatt for merverdiavgift. Det samme gjelder slike tjenester knyttet til plattformer som nevnt i § 6-11.

§ 6-30 Varer og tjenester til fartøy

(1) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk for utenlandske fartøy som nevnt i § 6-9 første ledd, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk for fartøy på minst 15 meter, er fritatt for merverdiavgift dersom fartøyet i utenriks fart frakter varer eller driver persontransport mot vederlag.

(3) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Departementet kan gi forskrift om hvilke varer og tjenester som omfattes av fritakene i denne paragrafen og om vilkår for fritak. Departementet kan gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester også til bruk for andre fartøy under opphold utenfor merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-31 Varer og tjenester til luftfartøy

(1) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk for luftfartøy til yrkesmessig luftfartsvirksomhet, er fritatt for merverdiavgift når luftfartøyet går i utenriks fart.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke varer og tjenester som omfattes av fritaket og om vilkår for fritak. Departementet kan gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester også til andre luftfartøy enn luftfartøy i utenriks fart er fritatt for merverdiavgift dersom luftfartøyet for den enkelte tur har bestemmelsessted utenfor merverdiavgiftsområdet.

§ 6-32 Varer og tjenester til petroleumsvirksomheten

(1) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk i havområder utenfor merverdiavgiftsområdet i forbindelse med utforsking og utnyttning av undersjøiske naturforekomster, er fritatt for merver-

diavgift dersom omsetningen skjer til rettighetselskaper, boreselskaper og eiere og leietakere av plattformer. Det samme gjelder omsetning til andre som ikke er avgiftssubjekter og som utenfor merverdiavgiftsområdet utfører tjenester vedrørende anlegg og innretninger som har tilknytning til utforsking og utnyttning av undersjøiske naturforekomster.

(2) Omsetning av nærmere bestemte tjenester fra registreringspliktig baseselskap på baseområdet til personer som nevnt i første ledd, og til eiere eller leietakere av spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs, er fritatt for merverdiavgift.

(3) Departementet kan gi forskrift om hvilke varer og tjenester som omfattes av fritakene i denne paragrafen.

§ 6-33 Reklamepublikasjoner på fremmed språk mv.

Omsetning av reklamepublikasjoner på fremmed språk og reklamefilmer med utenlandsk tale, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd til oppdragsgiver i merverdiavgiftsområdet dersom publikasjonene og filmene er bestemt til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet. Fritaket gjelder tilsvarende for omsetning av tjenester i form av trykking og produksjon av slike publikasjoner og filmer.

IV Forskriftsfullmakt

§ 6-34 Forskriftsfullmakt

Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

Kapittel 7 Varer som det ikke skal beregnes merverdiavgift av ved innførsel

§ 7-1 Varer som er fritatt eller unntatt ved omsetning i merverdiavgiftsområdet

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 3-6 bokstav d, § 3-7 fjerde ledd, § 3-18, §§ 6-1 til 6-3, § 6-6 første ledd og § 6-15.

§ 7-2 Varer som det ikke skal beregnes toll av ved innførsel

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-1, § 5-2 første ledd bokstav b og c, § 5-3, § 5-4 første ledd bokstav a, c, d, f og g, § 5-5, § 5-6, § 5-7 første ledd bokstav e og § 5-9. Det skal heller ikke beregnes merverdiavgift ved gjeninnførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-4 første ledd bokstav e dersom den som utfører og innfører varen er samme person. Vilkåret om at den som innfører og utfører varen må være samme person, gjelder likevel ikke dersom varen tidligere er endelig belastet merverdiavgift.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved midlertidig innførsel av varer som nevnt i tolloven §§ 6-1 til 6-4. Tollregionen kan kreve sikkerhetsstillelse for merverdiavgift av varer som innføres midlertidig etter tolloven §§ 6-2 til 6-4.

§ 7-3 Fartøy og varer til fartøy mv.

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av fartøy og driftsutstyr som nevnt i § 6-9 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-2 første ledd bokstav a, d og e.

(3) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved midlertidig innførsel av reservedeler og driftsutstyr til bruk for utenlandske fartøy som nevnt i § 6-9 første ledd. Det er et vilkår at varene leveres til det utenlandske fartøyet og gjenutføres sammen med dette.

§ 7-4 Luftfartøy og varer til luftfartøy mv.

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av luftfartøy og driftsutstyr som nevnt i § 6-10 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 6-10 fjerde ledd.

(3) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-2 første ledd bokstav a, d og e.

(4) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av nærmere bestemte varer til bruk for luftfartøy som nevnt i § 6-10 første ledd dersom luftfartøyet går i utenriks fart eller for den enkelte tur har bestemmelsessted utenfor merverdiavgiftsområdet. Departementet kan gi forskrift om hvilke varer som omfattes og om vilkår for at det ikke skal beregnes merverdiavgift.

§ 7-5 Plattformer mv.

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av plattformer og driftsutstyr som nevnt i § 6-11 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift når eierselskap innfører varer til bruk i forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av rørledninger i petroleumsvirksomhet. § 6-11 fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(3) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av deler av plattformer som nevnt i første ledd dersom delene innføres for destruksjon eller til

bruk i undervisningsvirksomhet ved skoler og institusjoner.

§ 7-6 Varer som mottas vederlagsfritt

Departementet kan gi forskrift om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som mottas vederlagsfritt.

§ 7-7 Elektrisk kraft

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av elektrisk kraft.

§ 7-8 Varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art

Departementet kan gi forskrift om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art.

Kapittel 8 Fradrag for inngående merverdiavgift

§ 8-1 Hovedregel

Et registrert avgiftssubjekt har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelser av varer og tjenester som er til bruk i den registrerte virksomheten.

§ 8-2 Fradragsrett for anskaffelser delvis til bruk i registrert virksomhet

(1) Et registrert avgiftssubjekt som anskaffer varer og tjenester som er til bruk både i den registrerte virksomheten og til andre formål, har rett til fradrag for inngående merverdiavgift bare for den del av varen eller tjenesten som er til antatt bruk i den registrerte virksomheten. Dersom den bruk som ikke gir rett til fradrag for inngående merverdiavgift finner sted innenfor avgiftssubjektets samlede virksomhet, gjelder § 8-5 bare for tjenester som nevnt i § 3-23 og § 3-26.

(2) Offentlig virksomhet som etter § 3-28 ikke skal beregne merverdiavgift ved uttak, har rett til fradrag for inngående merverdiavgift bare for anskaffelser av varer og tjenester som omsettes til andre.

(3) For varer og tjenester som er til bruk både i den registrerte virksomheten og til andre formål, er det ingen fradragsrett dersom omsetningen fra den registrerte virksomheten normalt ikke overstiger fem prosent av virksomhetens samlede omsetning i løpet av et regnskapsår. Dette gjelder likevel ikke for virksomheter som hovedsakelig omsetter tjenester som er unntatt etter § 3-6.

(4) For varer og tjenester som er til bruk både i den registrerte virksomheten og til andre formål, er det full fradragsrett dersom den delen av en virksomhets omsetning som er unntatt fra loven, normalt ikke overstiger fem prosent av virksomhetens samlede omsetning i løpet av et regnskapsår.

(5) Departementet kan gi forskrift om fordelingen av inngående merverdiavgift. Departementet kan også gjøre unntak fra første ledd for beltemotorsykel som brukes i reindriftsnæringen.

§ 8-3 Andre begrensninger i fradragsretten

(1) Fradragsretten omfatter ikke inngående merverdiavgift på

- a) servering
- b) kostnader vedrørende leie av selskapslokaler i forbindelse med servering
- c) kunst og antikviteter, med mindre kjøperen omsetter varer av samme slag i sin virksomhet
- d) kost til og naturalavlønning av virksomhetens innehaver, ledelse, ansatte og pensjonister
- e) representasjon
- f) gaver og varer og tjenester til utdeling i reklameøyemed når verdien ikke er bagatellmessig, likevel slik at det er fradragsrett for varer dersom de utføres til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet
- g) oppføring, vedlikehold, innleie og drift av fast eiendom som skal dekke bolig- eller velferdsbehov, herunder løsøre og utstyr til slike eiendommer. Det er likevel fradragsrett for inngående merverdiavgift på oppføring og vedlikehold av bedriftskantiner, herunder løst inventar til bedriftskantiner.

(2) Det er likevel fradragsrett for varer som nevnt i første ledd til bruk for luftfartøy i utenriks fart eller fartøy på minst 15 meter når det i utenriks fart frakter varer eller driver persontransport mot vederlag.

(3) Departementet kan gi forskrift om at det også skal være fradragsrett for anskaffelser til bruk for oppføring og vedlikehold av fast eiendom i tilknytning til primærnæringene. Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

§ 8-4 Personkjøretøy

(1) Fradragsretten omfatter ikke inngående merverdiavgift på anskaffelse, drift og vedlikehold av personkjøretøy. Det er likevel fradragsrett for inngående merverdiavgift på personkjøretøy til bruk som

- a) salgsvare
- b) utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet
- c) middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 8-5 Varer og tjenester av samme art som omsettes i virksomheten

Selv om fradragsretten er begrenset etter §§ 8-2 til 8-4, skal et registrert avgiftssubjekt fradragsføre inngående merverdiavgift i sin helhet på varer og tjene-

nester som er av samme art som de varer og tjenester som omsettes i den registrerte virksomheten.

§ 8-6 Anskaffelser foretatt før registrering

(1) Et registrert avgiftssubjekt har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på varer og tjenester som er anskaffet inntil tre år før registrering i Merverdiavgiftsregisteret (tilbakegående avgiftsoppgjør) i den utstrekning anskaffelsene har direkte sammenheng med omsetningen i den registrerte virksomheten. Dette gjelder likevel ikke for varer og tjenester som er omsatt før registreringen. Retten til fradrag for inngående merverdiavgift på varer og tjenester som inngår i en kapitalvare som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, omfattes ikke av tidsbegrensningen i første punktum.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 8-7 Fradragsrett ved konkurs og skifte av insolvent dødsbo

(1) Konkurskyldneren har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på levering av varer og tjenester fram til åpning av bobehandling. Etter dette tidspunktet har konkursboet rett til fradrag.

(2) Ved skifte av insolvent dødsbo har boet rett til fradrag for inngående merverdiavgift på varer og tjenester som er levert etter åpningen av bobehandlingen.

Kapittel 9 Justering og tilbakeføring av inngående merverdiavgift

I Justering eller tilbakeføring mv.

§ 9-1 Justering eller tilbakeføring av inngående merverdiavgift

(1) Inngående merverdiavgift på kapitalvarer som er anskaffet, framstilt eller fullført etter 31. desember 2007, skal ved endret bruk mv. justeres etter §§ 9-2 til 9-5 eller tilbakeføres etter § 9-7.

(2) Med kapitalvarer menes

- a) maskiner, inventar og andre driftsmidler der inngående merverdiavgift av kostpris utgjør minst 50 000 kroner, likevel ikke kjøretøyer som er fritatt for merverdiavgift etter § 6-6 annet ledd
- b) fast eiendom som har vært gjenstand for ny-, på- eller ombygging der inngående merverdiavgift på kostnadene ved dette utgjør minst 100 000 kroner

(3) Inngående merverdiavgift på bygg eller anlegg som er fullført før 1. januar 2008, skal ved salg mv. tilbakeføres etter § 9-8.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes som inngående merverdiavgift påløpt i forbindelse med byggetiltak som nevnt i annet ledd bokstav b.

II Justering av inngående merverdiavgift

§ 9-2 Når inngående merverdiavgift skal justeres

(1) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når bruken av en kapitalvare etter anskaffelsen, framstillingen eller fullføringen endres fra fradragberettiget formål til ikke-fradragberettiget formål, eller motsatt. Dersom avgiftssubjektet får rett til fradrag for inngående merverdiavgift som følge av lovendring, har avgiftssubjektet likevel ikke rett til å justere inngående merverdiavgift for anskaffelser mv. foretatt før lovendringens ikrafttredelse.

(2) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav a omsettes, forutsatt at omsetningen er merverdiavgiftspliktig og det ikke er gitt fullt fradrag for inngående merverdiavgift ved anskaffelsen mv. Justeringsbeløpet kan ikke overstige 25 prosent av vederlaget, merverdiavgift ikke medregnet.

(3) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b overdras.

(4) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når kapitalvarer overdras som ledd i overdragelse av virksomhet eller del av denne, og overdragelsen er fritatt for merverdiavgift etter § 6-14.

(5) Inngående merverdiavgift skal likevel ikke justeres dersom det skal beregnes merverdiavgift etter § 3-21 første og annet ledd.

§ 9-3 Overføring av retten og plikten til å justere inngående merverdiavgift

(1) Justering etter § 9-2 tredje og fjerde ledd kan unnlates i det omfang den som overtar kapitalvaren overtar justeringsforpliktelsen.

(2) Den som overdrar kapitalvaren, skal foreta en samlet justering av inngående merverdiavgift for endringer som nevnt i § 9-2 første ledd som skjer i vedkommendes eiertid. Den som overtar kapitalvaren får rett og plikt til å justere for senere endringer.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 9-4 Justeringsperioden

(1) For kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav a, skal justering foretas for endringer som skjer i løpet av de fem første regnskapsårene etter anskaffelsen eller framstillingen. I justeringsperioden medregnes det regnskapsåret kapitalvarene ble anskaffet eller framstilt.

(2) For kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, er justeringsperioden ti år etter fullføringen. Slike kapitalvarer anses fullført når det er utstedt ferdigattest eller midlertidig brukstillatelse, eller dersom slik attest eller tillatelse ikke er nødvendig, når

kapitalvarene er tatt i bruk. I justeringsperioden medregnes det regnskapsåret kapitalvarene ble fullført.

(3) Et avgiftssubjekt som har justert inngående merverdiavgift samlet på grunn av opphør av merverdiavgiftspliktig virksomhet og som beholder kapitalvarene i virksomheten, kan fortsette å justere dersom og fra det tidspunkt vedkommende senere i justeringsperioden blir registrert i Merverdiavgiftsregisteret.

§ 9-5 Beregning av justeringsbeløpet mv.

(1) En femdel av den inngående merverdiavgift som påløp ved anskaffelsen eller framstillingen av kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav a, skal justeres i det enkelte regnskapsår. For kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, skal en ti-del av den inngående merverdiavgift som påløp i forbindelse med ny-, på- eller ombyggingen justeres i det enkelte regnskapsår.

(2) Justeringen foretas på grunnlag av endringen i fradragsprosenten som finner sted innenfor det enkelte regnskapsår i forhold til fradragsprosenten ved justeringsperiodens begynnelse. Ved justering som følge av opphør av virksomhet eller overdragelse av kapitalvarer, skal justering foretas samlet for den resterende delen av justeringsperioden. I den resterende delen av justeringsperioden regnes også med det regnskapsåret bruken av kapitalvarene endres eller kapitalvarene overdras.

(3) Det skal ikke foretas justering dersom endringen i fradragsprosenten er mindre enn ti prosentpoeng i forhold til fradragsprosenten ved justeringsperiodens begynnelse.

(4) Dersom endringen i bruken kun gjelder en del av en kapitalvare som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, skal justering foretas for inngående merverdiavgift som knytter seg til denne delen. Det samme gjelder ved overdragelse av slik del.

(5) Justeringsbeløpet skal tas med i omsetningsoppgaven som en økning eller reduksjon av inngående merverdiavgift.

(6) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

III Tilbakeføring av inngående merverdiavgift

§ 9-6 Salg mv. av personkjøretøy

(1) Denne paragrafen gjelder for personkjøretøy som brukes som utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet eller som middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet. Fradragført inngående merverdiavgift for slike personkjøretøy skal tilbakeføres dersom kjøretøyet i løpet av de tre første årene etter registreringen selges eller omdisponeres til bruk som ikke ville gitt fradragrett. Det samme gjelder dersom virksomheten senere blir unntatt fra loven.

(2) I tilbakeføringsbeløpet skal det gjøres fradrag for 1/36 for hver hele måned regnet fra registrerings-tidspunktet.

(3) Inngående merverdiavgift skal ikke tilbakeføres dersom salget eller omdisponeringen skyldes at

- a) kjøretøyet blir kondemnert
- b) eierens bo tas under konkursbehandling eller offentlig gjeldsforhandling
- c) eieren dør

(4) Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at tilbakeføring kan unnlates dersom salget eller omdisponeringen skyldes forhold avgiftssubjektet ikke har hatt kontroll over eller en tilbakeføring av andre grunner vil virke særlig urimelig. Et vedtak om unnlatt tilbakeføring gis virkning fra det tidspunktet personkjøretøyet selges eller på annen måte omdisponeres til bruk som ikke ville gitt fradragsrett.

§ 9-7 *Salg mv. av fast eiendom før fullføring*

(1) Fradragsført inngående merverdiavgift skal tilbakeføres dersom kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b før fullføringen selges eller omdisponeres til bruk som ikke ville gitt fradragsrett.

(2) Tilbakeføring kan unnlates i det omfang den som overtar kapitalvaren overtar plikten til å tilbakeføre den fradragsførte inngående merverdiavgiften.

(3) Departementet kan gi forskrift om vilkår for overføring av tilbakeføringsplikten.

§ 9-8 *Salg mv. av bygg og anlegg fullført før 1. januar 2008*

(1) Fradragsført inngående merverdiavgift på bygg eller anlegg fullført før 1. januar 2008 skal tilbakeføres dersom bygget eller anlegget innen tre år etter fullføringen selges, leies ut eller på annen måte disponeres til ikke-fradragsberettiget formål. § 9-4 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(2) Plikten til å tilbakeføre gjelder inngående merverdiavgift på anskaffelser i forbindelse med oppføring eller ombygging av bygg eller anlegg, men ikke vedlikehold eller reparasjoner.

(3) Inngående merverdiavgift skal ikke tilbakeføres dersom salget eller omdisponeringen skyldes at

- a) bygget eller anlegget blir ekspropriert
- b) eierens bo tas under konkursbehandling eller offentlig gjeldsforhandling
- c) eieren dør

(4) Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at tilbakeføring kan unnlates dersom salget eller omdisponeringen skyldes forhold avgiftssubjektet ikke har hatt kontroll over eller en tilbakeføring av andre grunner vil virke særlig urimelig overfor avgiftssubjektet. Vedtaket gis virkning fra bruksendringstidspunktet.

IV Forskriftsfullmakt

§ 9-9 Forskriftsfullmakt

Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

Kapittel 10 Refusjon av merverdiavgift

I Merverdiavgift påløpt ved innenlands omsetning

§ 10-1 Næringsdrivende uten forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet

(1) Næringsdrivende i utlandet som ikke har hatt avgiftspliktig omsetning i merverdiavgiftsområdet de siste tolv måneder, har rett til refusjon av inngående merverdiavgift dersom

- a) merverdiavgiften gjelder anskaffelse av varer eller tjenester i merverdiavgiftsområdet eller innførsel av varer til merverdiavgiftsområdet, og varene eller tjenestene er til bruk i virksomheten,
- b) omsetningen utenfor merverdiavgiftsområdet hadde medført registreringsplikt eller rett til frivillig registrering dersom omsetningen hadde skjedd i merverdiavgiftsområdet, og
- c) merverdiavgiften hadde vært fradragsberettiget dersom virksomheten var registrert i merverdiavgiftsområdet.

(2) Inngående merverdiavgift refunderes ikke for varer som anskaffes eller innføres til merverdiavgiftsområdet og deretter omsettes her. Det samme gjelder merverdiavgift for varer som innføres for å leveres til kjøper i merverdiavgiftsområdet.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for refusjon. Departementet kan også gi forskrift om at refusjonen er betinget av at søkerens hjemland yter tilsvarende refusjon av merverdiavgift eller annen omsetningsavgift til næringsdrivende med forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet. Det samme gjelder for refusjon av merverdiavgift på varer og tjenester til bruk for lastebiler registrert eller hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet når lastebilene brukes i transport til eller fra merverdiavgiftsområdet.

§ 10-2 Fremmede lands ambassader og konsulater

(1) Fremmede lands ambassader og konsulater med diplomatiske representanter har rett til refusjon av inngående merverdiavgift påløpt ved kjøp av nærmere bestemte varer og tjenester til

- a) statseide eiendommer
- b) offisielt bruk for diplomatiske misjoner og fagkonsulater
- c) diplomatiske representanters og konsulære fag-tjenestemenns personlige bruk

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om hvilke varer og tjenester som omfattes av refusjonsordningen og om vilkår for refusjon.

§ 10-3 *Internasjonale organisasjoner og samarbeidsprosjekter*

Departementet kan på grunnlag av traktater og andre internasjonale avtaler gi forskrift og treffe enkeltvedtak om refusjon av inngående merverdiavgift til bestemte internasjonale organisasjoner og samarbeidsprosjekter, herunder fastsette vilkår for refusjon.

§ 10-4 *Nødhjelpsaksjoner*

(1) Det gis refusjon av inngående merverdiavgift påløpt ved kjøp av varer som innen to måneder etter levering føres ut av merverdiavgiftsområdet som ledd i en nødhjelpsaksjon.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for refusjon.

§ 10-5 *Varer til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet*

Departementet kan gi forskrift om refusjon av eller kompensasjon for inngående merverdiavgift påløpt ved kjøp av varer til bruk på fartøy eller luftfartøy dersom varene er til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet, men hvor levering skjer i merverdiavgiftsområdet.

§ 10-6 *Lottfiskere*

(1) Lottfiskere som selv holder fiskeredskap i vedkommende fiske, har rett til refusjon av inngående merverdiavgift som er betalt ved kjøp av de redskapene lottfiskerne deltar med.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for refusjon.

II Merverdiavgift betalt ved innførsel

§ 10-7 *Varer som gjenutføres eller er feildeklart*

- (1) Den som ikke er avgiftssubjekt, har rett til refusjon av merverdiavgift betalt ved innførsel dersom
- varen gjenutføres i uforandret stand fordi varen er feilsendt, feilbestilt eller ikke levert som avtalt
 - varen gjenutføres av andre årsaker enn de som er nevnt i bokstav a og tollene blir eller kunne blitt tilbakebetalt etter tolloven § 11-2 første og annet ledd og § 11-4 første ledd
 - varen gjenutføres og det ikke skulle ha vært beregnet merverdiavgift ved innførselen etter § 7-2 annet ledd
 - det er gjort feil ved fortollingen av varen

(2) For varer som gjenutføres, jf. første ledd bokstav a til c, er det et vilkår for refusjon at varen gjenutføres innen ett år etter innførselen. Tollregionen kan i særlige tilfeller forlenge fristen. Kravet om gjenutførsel kan frafalles dersom varen blir tilintetgjort under kontroll av eller etter avtale med tollregionen mot at den som var ansvarlig for merverdiavgiften etter § 11-2 bærer kostnadene.

§ 10-8 *Varer som innføres midlertidig – delvis refusjon*

(1) Etter at varen er gjenutført, har den som ikke er avgiftssubjekt rett til refusjon av merverdiavgift betalt ved innførsel av

- varer som er leid eller lånt fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet
- anleggsmaskiner og anleggs- og transportmateriell som næringsdrivende med forretningssted eller hjemsted utenfor merverdiavgiftsområdet tar med seg for utføring av oppdrag her

(2) I refusjonsbeløpet gjøres fradrag med fem prosent per måned eller del av måned regnet fra innførselen av varen.

§ 10-9 *Refusjon til avgiftssubjekter*

Avgiftssubjekter kan ikke få refundert merverdiavgift betalt ved innførsel. Refusjon kan likevel gis dersom

- varen er deklart på feil mottaker
- merverdiavgiften er betalt både av den som innfører varen og av vedkommendes fullmektig. Fullmektigen kan da få refundert merverdiavgiften.

Kapittel 11 Beregning og betaling av merverdiavgift

I Ansvar for beregning og betaling

§ 11-1 *Omsetning og uttak*

(1) Avgiftssubjektet skal beregne og betale merverdiavgift av merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak.

(2) Dersom et avgiftssubjekt er registrert ved representant, er representanten sammen med avgiftssubjektet ansvarlig for at merverdiavgiften blir beregnet og betalt.

(3) Departementet kan gi forskrift om at merverdiavgift skal kunne beregnes og betales på annen måte enn ved representant.

§ 11-2 *Innførsel av varer*

Ved innførsel av varer skal den som etter tolloven er ansvarlig for toll, beregne og betale merverdiavgift.

§ 11-3 *Innførsel av tjenester*

(1) Ved kjøp av fjernleverbare tjenester omfattet av § 3-30 første til tredje ledd, skal mottakeren av tjenestene beregne og betale merverdiavgift. Er mottakeren ikke registrert i Merverdiavgiftsregisteret, skal merverdiavgift først beregnes og betales når de samlede kjøp for en termin overstiger 2 000 kroner, merverdiavgift ikke medregnet.

(2) Ved kjøp av elektroniske kommunikasjons-tjenester omfattet av § 3-30 fjerde og femte ledd, skal tilbyder som nevnt i § 2-1 annet ledd beregne og betale merverdiavgift.

§ 11-4 *Beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift*

(1) Et avgiftssubjekt skal betale beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift i salgsdokumentasjon. Dette gjelder merverdiavgift oppgitt med et for stort beløp og merverdiavgift oppgitt for omsetning som er unntatt fra loven eller fritatt for merverdiavgift.

(2) Den som ikke er avgiftssubjekt og som i strid med § 15-14 første ledd har oppgitt beløp uriktig betegnet som merverdiavgift i salgsdokumentasjon, skal betale beløpet.

(3) Betaling kan unnlates dersom feilen rettes overfor kjøperen.

II Utbetaling av inngående merverdiavgift

§ 11-5 *Utbetaling av inngående merverdiavgift*

(1) Dersom inngående merverdiavgift overstiger utgående merverdiavgift i en termin, skal overskytende inngående merverdiavgift utbetales. Omsetningsoppgaver må være levert for tidligere terminer.

(2) Selv om utbetaling av beløpet ikke har funnet sted innen neste avgiftstermin, har avgiftssubjektet ikke rett til å fradragsføre beløpet i senere omsetningsoppgave.

§ 11-6 *Utbetaling ved forlis mv.*

(1) Fiskere som skal levere omsetningsoppgave en gang i året etter § 15-4 kan etter forlis av fartøy, større redskapstap eller større skade på fartøy, fiske-redskap eller fartøyets varige driftsutstyr få utbetalt overskytende inngående merverdiavgift etter særskilt avregning før utløpet av vedkommende kalenderår.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for utbetaling.

Kapittel 12 Avgiftsmyndighetene

§ 12-1 *Avgiftsmyndigheter i første instans*

(1) Skattekontoret er avgiftsmyndighet i første instans.

(2) Tollregionen er avgiftsmyndighet når merverdiavgift skal beregnes ved innførsel av varer, ved

kompensasjon etter § 10-5 og ved refusjon etter §§ 10-7 til 10-9.

§ 12-2 *Sentrale avgiftsmyndigheter*

(1) Skattedirektoratet, Toll- og avgiftsdirektoratet og Klagenemnda for merverdiavgift er sentrale avgiftsmyndigheter.

(2) Departementet kan gi forskrift om organiseringen av og saksbehandlingen i Klagenemnda for merverdiavgift.

Kapittel 13 Generelle saksbehandlingsregler

§ 13-1 *Forholdet til forvaltningsloven*

Forvaltningsloven gjelder hvis ikke annet er bestemt i denne loven.

§ 13-2 *Taushetsplikt*

(1) Enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til avgiftsforvaltningen, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det hun eller han i sitt arbeid har fått vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Den som tiltrer verv, stilling eller oppdrag skal gi skriftlig erklæring om at hun eller han er kjent med og vil overholde taushetsplikten. Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e gjelder ikke for taushetsplikten etter denne paragrafen.

(2) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at opplysninger gis

- a) til offentlig myndighet som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler,
- b) til offentlig myndighet for bruk i forbindelse med håndheving av lovgivningen om arbeidsmiljø, obligatorisk tjenestepensjon, regnskapsplikt og regnskapsførere, revisjonsvesen, valutaregulering eller aksjeselskaper, eller som reviderer offentlig virksomhet,
- c) til offentlig myndighet for bruk til statistikkformål,
- d) til offentlig myndighet når det er nødvendig for å innhente ytterligere opplysninger,
- e) til offentlig oppnevnt granskningskommisjon,
- f) til politi eller påtalemyndighet til bruk i straffesak. Gjelder straffesaken overtredelse av bestemmelser utenfor avgiftsmyndighetenes forvaltningsområde, kan opplysninger bare gis når det foreligger rimelig grunn til mistanke om overtredelse som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder,
- g) til Økokrim etter anmodning grunnet i en melding om en mistenkelig transaksjon gitt i medhold av hvitvaskingsloven,
- h) til andre der det følger av regler gitt i eller i med-

hold av lov at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å gi opplysningene,

- i) til namsmyndighetene i saker om utlegg eller arrest, eller
- j) i forbindelse med utveksling av informasjon (samordning) som forutsatt i oppgaveregisterloven.

(3) Departementet kan uten hinder av første ledd gi opplysninger

- a) til forskningsformål i samsvar med forvaltningsloven § 13 d, eller
- b) som vitneprov eller dokumentframlegging under rettergang.

(4) Hvis opplysninger gis med hjemmel i annet ledd, tredje ledd bokstav a eller forvaltningsloven § 18 til noen som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov, gjelder taushetsplikten etter første ledd tilsvarende for den som får opplysningene. Den som gir opplysningene skal samtidig gjøre oppmerksom på dette. Opplysningene kan likevel brukes til det formål som begrunnet at de ble gitt.

(5) Taushetsplikten omfatter ikke opplysninger om at en næringsdrivende er eller ikke er registrert i Merverdiavgiftsregisteret.

§ 13-3 Merverdiavgift påløpt ved innførsel av varer

(1) § 13-2, kapittel 14, §§ 15-1 til 15-9, § 15-10, § 15-14, kapittel 17, kapittel 18, § 19-1, § 19-2, § 20-2, § 21-2 og § 21-3 gjelder ikke for merverdiavgift som påløper ved innførsel av varer.

(2) Den som ved innførsel av varer er ansvarlig for merverdiavgiften etter § 11-2, skal tollbehandle varene etter reglene i tolloven. Tolloven § 12-1, §§ 12-10 til 12-12 og § 16-10 gjelder tilsvarende.

Kapittel 14 Registrering i Merverdiavgiftsregisteret mv.

§ 14-1 Søknad om registrering

(1) Søknad om registrering sendes uten ugrunnet opphold til skattekontoret eller til Enhetsregisteret når vilkårene i kapittel 2 er oppfylt.

(2) Registreringspliktige etter foretaksregisterloven må være registrert i Foretaksregisteret før registrering kan skje. Når særlige forhold foreligger, kan skattekontoret samtykke i at registrering i Merverdiavgiftsregisteret skjer før registrering i Foretaksregisteret.

(3) Frivillig registrering og fellesregistrering kan tidligst skje med virkning fra og med den oppgaveterminen den elektroniske søknaden om registrering blir loggført i mottakssentralen som godkjent. Godkjenning bekreftes ved elektronisk kvittering. Dersom søknaden er levert på papir, kan registreringen tidligst skje med virkning fra og med den oppgaveterminen søknaden ble postlagt.

(4) Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger søknaden skal inneholde og fastsette skje-ma for søknad.

§ 14-2 Registrering av konkursbo og dødsbo

(1) Konkursbo registreres på eget nummer med virkning fra åpningen av bobehandlingen. Bostyrer skal gi melding til skattekontoret om åpning og avslutning av behandlingen av et registrert avgiftssubjekts konkursbo.

(2) Dødsbo forblir registrert på avdødes registreringsnummer. Tingretten skal gi melding til skattekontoret om åpning og avslutning av bobehandlingen ved offentlig skifte av et avgiftssubjekts dødsbo hvor avdødes gjeld ikke er overtatt.

§ 14-3 Sletting og fortsatt registrering

(1) Avgiftssubjektet skal melde fra til skattekontoret eller Enhetsregisteret når den registrerte virksomheten opphører.

(2) Den registrerte virksomheten skal slettes i Merverdiavgiftsregisteret dersom virksomheten er opphørt eller skattekontoret av særlige grunner finner å kunne slette registreringen.

(3) Dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak er falt under den til enhver tid gjeldende beløpsgrensen i § 2-1 første og annet ledd uten at virksomheten er slettet i medhold av denne paragrafen, skal avgiftssubjektet forbli registrert i minst to hele kalenderår.

(4) Når vilkårene for fellesregistrering etter § 2-2 tredje ledd ikke lengre er til stede, skal de samarbeidende selskapene gi melding til skattekontoret om dette, slik at fellesregistreringen slettes. Solidaransvaret etter § 2-2 tredje ledd består fram til det er gitt slik melding om sletting.

Kapittel 15 Opplysningsplikt om egne forhold mv.

I Omsetningsoppgaven

§ 15-1 Omsetningsoppgave

(1) Avgiftssubjektet skal levere omsetningsoppgave.

- (2) Omsetningsoppgaven skal vise
 - a) samlet omsetning og uttak
 - b) omsetning og uttak som det etter kapittel 6 ikke skal beregnes merverdiavgift av
 - c) utgående merverdiavgift, fradragberettiget inngående merverdiavgift, og
 - d) avregning av utgående og inngående merverdiavgift

Alle beløp avrundes nedover til nærmeste hele krone.

(3) I omsetningsoppgaven for primærnæringene kan det tas med omsetning fra annen næringsvirksomhet dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og

uttak i denne virksomheten ikke overstiger 30 000 kroner, merverdiavgift ikke medregnet.

(4) Merverdiavgift som skal beregnes ved kjøp av fjernleverbare tjenester, skal innberettes som utgående merverdiavgift.

(5) Beløpet for utgående merverdiavgift skal også omfatte beløp uriktig betegnet som merverdiavgift som nevnt i § 11-4 første ledd. Dette kan unnlates dersom feilen rettes overfor kjøperen.

(6) Avgiftssubjektet skal levere omsetningsoppgave selv om merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak er falt under beløpsgrensen i § 2-1 første og annet ledd.

(7) Departementet kan fastsette skjema for omsetningsoppgave.

(8) Departementet kan treffe enkeltvedtak om at merverdiavgift som beregnes ved omsetning av elektroniske kommunikasjonstjenester i forbindelse med en humanitær innsamlingsaksjon, ikke skal føres i omsetningsoppgaven, eller at beregnet merverdiavgift kan tilbakeføres.

§ 15-2 Alminnelig oppgavetermin

Omsetningsoppgave skal leveres seks ganger i året. Første termin er januar og februar, annen termin er mars og april, tredje termin er mai og juni, fjerde termin er juli og august, femte termin er september og oktober og sjette termin er november og desember.

§ 15-3 Oppgavetermin ved lav omsetning

(1) Dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak i løpet av et kalenderår ikke overstiger en million kroner, merverdiavgift ikke medregnet, kan skattekontoret samtykke i at omsetningsoppgave skal leveres en gang i året. Oppgaveterminen er kalenderåret.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 15-4 Oppgavetermin for primærnæringer mv.

(1) Avgiftssubjekt innen fiske, skogbruk eller jordbruk med binæringer, skal levere omsetningsoppgave en gang i året. Det samme gjelder avgiftssubjekt som er frivillig registrert etter § 2-3 annet og tredje ledd. Oppgaveterminen er kalenderåret.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvem som omfattes av denne paragrafen.

§ 15-5 Kortere oppgaveterminer

(1) Dersom inngående merverdiavgift regelmessig overstiger utgående merverdiavgift med minst 25 prosent, kan skattekontoret samtykke i at omsetningsoppgaven leveres tolv ganger i året.

(2) Dersom inngående merverdiavgift regelmessig overstiger utgående merverdiavgift med minst 50

prosent, kan skattekontoret samtykke i kortere terminer enn det som følger av første ledd. Terminene kan likevel ikke settes kortere enn en uke.

(3) Når særlige forhold foreligger, kan skattekontoret samtykke i at avgiftssubjekt innen primærnæringene følger de alminnelige oppgaveterminene.

(4) Samtykke gis normalt for to år regnet fra første forkortede termin.

§ 15-6 Særskilt omsetningsoppgave mv. for mottakere av fjernleverbare tjenester

(1) Mottakere av fjernleverbare tjenester som plikter å beregne merverdiavgift etter § 11-3 første ledd annet punktum, skal levere særskilt omsetningsoppgave som viser vederlaget for tjenesten, omregnet til norske kroner, og beregnet merverdiavgift. Beløpene avrundes nedover til nærmeste hele krone.

(2) Den særskilte omsetningsoppgaven leveres terminvis. Første termin er januar, februar og mars, annen termin er april, mai og juni, tredje termin er juli, august og september og fjerde termin er oktober, november og desember.

(3) Departementet kan fastsette skjema for omsetningsoppgave.

§ 15-7 Levering og signering

(1) Omsetningsoppgave skal leveres for hver termin selv om det ikke har vært merverdiavgiftspliktig omsetning eller uttak i terminen. Skattekontoret kan i enkelttilfeller fritta fra leveringsplikten for en eller flere terminer. Mottaker av fjernleverbare tjenester omfattet av § 15-6 skal bare levere oppgave for de terminer det oppstår plikt til å beregne merverdiavgift.

(2) Ved lottfiske skal den reder, høvedsmann eller fisker som leverer fisken til kjøperen, eller som på fartøyets eller fiskerens vegne mottar oppgjøret for fisken, levere omsetningsoppgaven.

(3) Omsetningsoppgaven skal leveres elektronisk eller på papir og sendes den mottakssentral Skattedirektoratet bestemmer. Omsetningsoppgave som er levert på papir skal undertegnes.

(4) Departementet kan gi forskrift om elektronisk levering av omsetningsoppgave, herunder fastsette nærmere vilkår for slik levering.

§ 15-8 Oppgavefrister

(1) Oppgavefristen er en måned og ti dager etter utløpet av hver oppgavetermin eller fra tidspunktet for virksomhetens opphør. Fristen for tredje termin etter § 15-2 er likevel 31. august. For avgiftssubjekt innen primærnæringene som har kalenderåret som oppgavetermin, er oppgavefristen tre måneder og ti dager. For avgiftssubjekt med lav omsetning og kalenderåret som oppgavetermin er oppgavefristen to måneder og ti dager.

(2) Oppgave som er levert elektronisk anses kommet fram når den er loggført som godkjent i mottakssentralen. Godkjenningen bekreftes ved elektronisk kvittering. Oppgave som er levert på papir anses kommet fram hvis den er poststemplett innen utløpet av fristen.

§ 15-9 *Tidfesting*

(1) Beløp som nevnt i § 15-1 og § 15-6 oppgis i omsetningsoppgaven for den terminen dokumentasjonen er utstedt.

(2) Når særlige forhold foreligger, kan departementet treffe enkeltvedtak om at betalingstidspunktet legges til grunn for fordeling av omsetning og merverdiavgift på terminene.

(3) Departementet kan gi forskrift om unntak fra første ledd.

II Dokumentasjons-, opplysnings- og bistandsplikt mv.

§ 15-10 *Dokumentasjonsplikt*

(1) Inngående merverdiavgift må dokumenteres med bilag for å være fradragberettiget.

(2) Avgiftssubjektet skal beregne utgående merverdiavgift, med mindre det ved regnskapsmateriale eller på annen måte som avgiftsmyndighetene godkjenner, kan godtgjøres at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved omsetningen eller uttaket.

(3) Salgsdokumentasjon for en merverdiavgiftspliktig omsetning kan ikke utstedes før ved levering av varen eller tjenesten.

(4) Departementet kan gi forskrift om plikt til registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger. Departementet kan også gi forskrift om tidspunktet for utstedelse av salgsdokumentasjon og dokumentasjon av uttak, herunder gjøre unntak fra tredje ledd.

§ 15-11 *Opplysnings- og bistandsplikt*

(1) Et avgiftssubjekt skal uten opphold legge fram, utlevere eller sende inn registrerte og dokumenterte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale og andre dokumenter av betydning for avgiftskontrollen når avgiftsmyndighetene krever det. Med dokumenter menes også elektronisk lagrede dokumenter. Pliktene gjelder også elektroniske programmer og programsystemer. Avgiftssubjektet plikter å gi fullstendige opplysninger om forhold som myndighetene finner kan ha betydning for kontrollen. Det samme gjelder den som er ansvarlig for merverdiavgift ved innførsel av varer, samt den som er pålagt bokføringsplikt etter bokføringsloven § 2 tredje ledd.

(2) Næringsdrivende, virksomhetens ansatte eller andre tilknyttede personer skal yte nødvendig veiledning og bistand og gi avgiftsmyndighetene adgang til

befaring, besiktigelse, gjennomsyn av virksomhetens arkiver, taksering mv. av fast eiendom, anlegg, innretninger med tilbehør og opptelling av besetninger, beholdninger av varer, råstoffer mv. Ved gjennomsyn av virksomhetens arkiver kan avgiftsmyndighetene foreta kopiering til datalagringsmedium for senere gjennomgang hos den opplysningspliktige eller hos avgiftsmyndighetene. Det samme gjelder den som er pålagt bokføringsplikt etter bokføringsloven § 2 tredje ledd.

(3) Næringsdrivende som ikke har plikt til å levere omsetningsoppgave, skal gi de opplysninger om virksomheten som avgiftsmyndighetene krever.

(4) I enkeltpersonforetak påhviler opplysnings- og oppgaveplikten foretakets innehaver. I selskap, forening, institusjon eller innretning påhviler plikten den daglige leder av virksomheten, eller styrelederen dersom virksomheten ikke har daglig leder.

§ 15-12 *Bokføringspålegg*

(1) Avgiftsmyndighetene kan pålegge bokføringspliktige som plikter å sende oppgave over omsetning mv. etter denne lov eller i henhold til bestemmelser gitt med hjemmel i denne lov, å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av bokføringsloven.

(2) Pålegg som nevnt i første ledd (bokføringspålegg) rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon og sendes hvert styremedlem. Det skal fastsettes en frist for oppfyllelse. Fristen skal være minimum fire uker og ikke lengre enn ett år.

(3) Ligningsloven § 3-6 om klage over pålegg skal gjelde tilsvarende for klage over bokføringspålegg.

§ 15-13 *Politiets bistandsplikt*

Politiet skal på anmodning fra avgiftsmyndighetene yte bistand ved avgiftskontrollen. Politiet kan kreve opplysninger og utlevering av materiale som nevnt i § 15-11.

III Merverdiavgift i salgsdokumentasjon

§ 15-14 *Adgang til å oppgi merverdiavgift i salgsdokumentasjon mv.*

(1) Bare den som er registrert avgiftssubjekt kan oppgi merverdiavgiftsbeløp i salgsdokumentasjon og opplyse i prisangivelse at vederlaget omfatter merverdiavgift.

(2) Den som i strid med første ledd har oppgitt beløp betegnet som merverdiavgift i salgsdokumentasjon, skal gi skattekontoret skriftlig melding om dette innen ti dager etter utløpet av den måneden

salgsdokumentasjonen ble utstedt. Melding kan unnlates dersom feilen rettes overfor kjøperen.

(3) Departementet kan gi forskrift om at foreninger og samvirkeforetak som hovedsakelig omsetter produkter fra medlemmenes fiske, skogbruk eller jordbruk med binæringer, skal kunne oppgi merverdiavgift i sitt avregningsoppgjør med en leverandør som ikke er registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Departementet fastsetter nærmere vilkår for gjennomføringen av ordningen og kan bestemme at ordningen skal gjelde tilsvarende for andre avtakere og produsenter. Departementet kan i forskrift bestemme at ordningen etter første punktum også skal gjelde for forhandlere av produkter fra hjemmeprodusenter av håndverks- og husflidsarbeid, selv om omsetningen ikke hovedsakelig gjelder slike produkter.

Kapittel 16 Kontrollopplysninger og -oppgaver fra andre enn avgiftssubjektet

§ 16-1 Plikt til å opplyse om forretningsforbindelser mv.

(1) Enhver som driver næringsvirksomhet skal når avgiftsmyndighetene krever det, gi opplysninger om ethvert økonomisk mellomværende som vedkommende har eller har hatt med andre navngitte næringsdrivende, når det knytter seg til begge parters virksomhet. Avgiftsmyndighetene kan kreve opplysninger om og spesifiserte kontrolloppgaver over varelevering og -kjøp, tjenester, vederlag og andre forhold som knytter seg til mellomværendet og oppgjøret for dette. Dette gjelder også når omsetning er skjedd gjennom mellommann.

(2) Avgiftsmyndighetene kan kreve oppgave over oppdragsgivere av enhver som driver næringsvirksomhet ved kjøp eller salg etter oppdrag fra andre. Hos oppdragsgiver kan avgiftsmyndighetene kreve oppgave over de mellommenn vedkommende har gitt oppdrag. Oppgave kan også kreves over størrelsen på omsetning som omfattes av oppdraget i et nærmere angitt tidsrom.

(3) Hos produksjons-, omsetnings- og transportorganisasjoner, herunder sammenslutninger og innretninger med virksomhet som gjelder fastsetting og kontroll av kvaliteter, kvoter eller priser, kan avgiftsmyndighetene kreve kontrolloppgave over mellomværender som er oppstått ved organisasjonens egen virksomhet, eller virksomhet som er foregått under organisasjonens medvirkning eller kontroll.

(4) § 15-11 gjelder tilsvarende for den som har plikt til å gi opplysninger og oppgaver etter første, annet og tredje ledd.

(5) Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om at opplysninger og kontrolloppgaver som nevnt i denne paragraf kan innhentes også for grupper av ikke navngitte næringsdrivende.

§ 16-2 Opplysningsplikt for finansinstitusjoner mv.

- (1) Etter krav fra avgiftsmyndighetene plikter
- finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3, og andre som driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring,
 - verdipapirforetak, jf. verdipapirhandelloven § 1-4, og andre som har penger til forvaltning, og
 - pensjonskasser

å gi opplysning om navngitt næringsdrivendes midler som forvaltes, og om avkastning av disse, om innskudds- og gjeldskontoer, deposita og andre økonomiske mellomværender med navngitt næringsdrivende. Opplysningsplikten etter første punktum omfatter også opplysninger i underbilag og annen dokumentasjon til transaksjoner, herunder om hvem som er parter i transaksjonene.

(2) Postoperatører plikter etter krav fra avgiftsmyndighetene å gi opplysninger om pengeforsendelse ved verdibrev for navngitt person, bo, selskap eller innretning.

(3) Avgiftsmyndighetene kan hos institusjon som nevnt i første og annet ledd foreta undersøkelser eller kreve opplysninger om et navngitt avgiftssubjekts midler som forvaltes, og om avkastning av midlene, om innskudds- og gjeldskontoer, deposita og andre økonomiske mellomværender med et navngitt avgiftssubjekt som nevnt. Skattedirektoratet, eller den direktoratet har gitt fullmakt, kan hos institusjoner som er nevnt i første ledd kreve opplysninger eller foreta undersøkelser om et ikke navngitt avgiftssubjekt.

(4) Den som undersøkelsen skjer hos, skal yte den bistand som er nødvendig for gjennomføringen av kontrollen, og plikter å legge fram dokumenter, registrerte regnskapsopplysninger og regnskapsmateriale som kan ha betydning for undersøkelsen.

§ 16-3 Opplysninger om abonnent til telefonnummer mv.

Når særlige hensyn gjør det nødvendig, og det foreligger mistanke om overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan Skattedirektoratet eller den direktoratet gir fullmakt pålegge tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste å gi opplysninger om navn og adresse til en abonnent som ikke har offentlig telefonnummer eller telefaksnummer.

§ 16-4 Opplysningsplikt ved bygg- og anleggsarbeid

(1) Enhver som får utført arbeid på bygg eller anlegg plikter etter krav fra avgiftsmyndighetene å navngi entreprenør, håndverker, arkitekt, konsulent og andre som har medvirket i arbeidet for egen regning, samt å gi opplysninger som nevnt i § 16-2 første ledd annet punktum om arbeidet og sitt økonomiske mellomværende med slike personer.

(2) Den som har medvirket i arbeid som nevnt i første ledd, har tilsvarende opplysningsplikt om dette og sitt økonomiske mellombværende med byggherren og oppdragsgiveren.

§ 16-5 Offentlige myndigheters opplysningsplikt

(1) Offentlige myndigheter, innretninger mv. og tjenestemenn plikter etter krav fra avgiftsmyndighetene å gi de opplysninger som de er blitt kjent med i sitt arbeid, og skal i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

(2) Uten hinder av den taushetsplikt som de ellers har, skal

- a) myndigheter som fastsetter eller innkrever skatter, toll, avgifter eller utbetaler erstatninger, tilskudd, bidrag, trygder, stønader mv., etter krav fra avgiftsmyndighetene gi opplysninger om de fastsatte, innkrevde eller utbetalte beløp og om grunnlaget for dem,
- b) myndigheter som er tillagt kontrollerende funksjoner etter verdipapirhandelloven, etter krav fra avgiftsmyndighetene gi opplysninger som de er blitt kjent med under dette arbeidet, dersom opplysningene er gitt kontrollorganet i medhold av lovbestemt opplysningsplikt,
- c) myndigheter som er tillagt kontrollerende funksjoner etter eiendomsmevlingsloven, etter krav fra avgiftsmyndighetene gi opplysninger som de er blitt kjent med under dette arbeidet.

(3) Departementet kan gi forskrift om at opplysninger etter første og annet ledd også skal gis om ikke navngitt person, bo, selskap eller innretning. Departementet kan også gi forskrift om at opplysninger til bruk for direkte kontroll av oppgaver skal leveres elektronisk, herunder om vilkår for slik levering.

§ 16-6 Opplysningsplikt ved skifte av dødsbo

Utstedes det proklama ved skifte av dødsbo, plikter loddeiere, tingrettsdommer, testamentfullbyrder og andre som yter hjelp ved skifteoppgjøret, å gi de opplysninger som avgiftsmyndighetene finner nødvendig for å avgjøre om boet skylder merverdiavgift.

Kapittel 17 Bindende forhåndsuttalelser

§ 17-1 Bindende forhåndsuttalelser

(1) Skattedirektoratet og skattekontoret kan på anmodning gi forhåndsuttalelse om de avgiftsmessige virkningene av en konkret planlagt disposisjon før den igangsettes. Dette gjelder bare når det er av vesentlig betydning å få klarlagt virkningene før igangsetting eller spørsmålet er av allmenn interesse.

(2) Forhåndsuttalelse gitt etter dette kapitlet skal legges til grunn som bindende ved fastsettingen dersom den uttalelsen gjelder krever det, og den faktiske

disposisjonen er gjennomført i samsvar med forutsetningene for uttalelsen.

§ 17-2 Gebyr

Det skal betales et gebyr for en bindende forhåndsuttalelse.

§ 17-3 Klage og domstolsprøving

(1) Skattedirektoratets og skattekontorets avgjørelse om ikke å gi bindende forhåndsuttalelse kan ikke påklages.

(2) En bindende forhåndsuttalelse kan ikke påklages eller prøves i egen sak for domstol.

(3) Avgjørelse hvor bindende forhåndsuttalelse er lagt til grunn, kan påklages eller bringes inn for domstol.

§ 17-4 Forskriftsfullmakt

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av dette kapitlet, herunder om gebyr.

Kapittel 18 Fastsetting av merverdiavgift ved skjønn, endring av vedtak mv.

§ 18-1 Fastsetting av merverdiavgift ved skjønn

(1) Avgiftsmyndighetene kan fastsette beregningsgrunnlaget for utgående merverdiavgift og beløpet for inngående merverdiavgift ved skjønn, herunder rette feil i et avgiftssubjekts avgiftsoppgjør, når

- a) omsetningsoppgave ikke er kommet inn til avgiftsmyndighetene. Oppgave som kommer inn etter at vedtak om skjønn er truffet, anses ikke som innkommet etter denne bestemmelsen,
- b) mottatt omsetningsoppgave er uriktig eller ufullstendig eller bygger på regnskap som ikke er ført i samsvar med gjeldende regnskapslovgivning, eller
- c) noen er blitt registrert i Merverdiavgiftsregisteret eller blitt stående registrert uten å fylle vilkårene for registrering, og staten på grunn av dette er påført et avgiftstap.

(2) Fastsetting ved skjønn for mer enn en termin kan foretas samlet, men ikke for et lengre tidsrom enn ett kalenderår. Retting av konkrete poster i et avgiftssubjekts avgiftsoppgjør må knyttes til bestemte terminer.

(3) Fastsetting ved skjønn kan foretas inntil ti år etter utløpet av den aktuelle terminen.

§ 18-2 Fastsetting av beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift

(1) Dersom beløp uriktig betegnet som merverdiavgift ikke er oppgitt i omsetningsoppgave, jf. § 15-1 femte ledd, eller i melding, jf. § 15-14 annet ledd, kan avgiftsmyndighetene fastsette beløpet.

(2) Fastsetting kan foretas inntil ti år etter utløpet av den aktuelle terminen.

§ 18-3 *Endring av vedtak uten klage*

(1) Vedtak etter § 18-1, § 21-2 og § 21-3 kan endres av skattekontoret og Skattedirektoratet. Det samme gjelder vedtak om registrering eller sletting i Merverdiavgiftsregisteret når det samtidig er truffet vedtak etter § 18-1 som har direkte sammenheng med registrerings- eller slettingsvedtaket.

(2) Dersom det foreligger nye opplysninger som viser at det tidligere vedtaket er uriktig, kan vedtaket endres til ugunst for den som vedtaket retter seg mot. Slikt vedtak kan treffes inntil ti år etter utløpet av vedkommende termin. Dersom det ikke foreligger nye opplysninger, må varsel om endring til ugunst gis innen to år etter tidspunktet for vedtaket.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for vedtak om refusjon etter § 10-1 og vedtak fastsatt etter § 18-2.

(4) Skattedirektoratets endringskompetanse etter første ledd er begrenset til vedtak hvor etterberegnet beløp er under 15 000 kroner, renter ikke medregnet.

(5) Avgiftsmyndighetene skal ta opp spørsmål om endring som følger av eller forutsettes i en domstolsavgjørelse. Slik endringssak må tas opp innen ett år etter at avgjørelsen ble rettskraftig.

Kapittel 19 Klage og avgiftslempning

§ 19-1 *Klage*

(1) Klagenemnda for merverdiavgift avgjør klage over skattekontorets eller Skattedirektoratets vedtak etter § 18-1, § 18-3 første og annet ledd, § 21-2 og § 21-3. Det samme gjelder klage over vedtak om registrering eller sletting i Merverdiavgiftsregisteret når det samtidig klages over vedtak etter § 18-1 som har direkte sammenheng med registrerings- eller slettingsvedtaket.

(2) Er klagegjenstandens verdi under 15 000 kroner, renter ikke medregnet, avgjøres klagen av Skattedirektoratet. Det er ikke klagerett dersom klagegjenstandens verdi er under 4 000 kroner, renter ikke medregnet. Skattedirektoratet kan likevel samtykke i at saker som nevnt i første og annet punktum som har prinsipiell interesse, bringes inn for Klagenemnda for merverdiavgift. Skattedirektoratets avgjørelse kan ikke påklages.

(3) Klage over vedtak etter § 18-1 første ledd bokstav a behandles bare når klageren samtidig med klagen sender inn omsetningsoppgave for den eller de terminer vedtaket gjelder.

§ 19-2 *Sakskostnader*

(1) Dersom Klagenemnda for merverdiavgift endrer et vedtak til gunst for klager, avgjør skattekonto-

ret om det skal tilkjennes sakskostnader etter forvaltningsloven § 36.

(2) Skattekontorets vedtak etter første ledd kan påklages til Klagenemnda for merverdiavgift.

§ 19-3 *Avgiftslempning*

(1) Dersom det foreligger særlige forhold, kan departementet treffe enkeltvedtak om helt eller delvis unntak fra loven, fritak for merverdiavgift eller om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførselen.

(2) Skattedirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet kan sette ned eller ettergi fastsatt merverdiavgift dersom det av særlige grunner knyttet til fastsettingen virker særlig urimelig å fastholde hele kravet. Det samme gjelder tilleggsavgift ilagt etter § 21-3 og tolloven § 16-10.

Kapittel 20 Søksmål

§ 20-1 *Søksmål mot staten*

(1) Søksmål mot staten anlegges etter vernetingsreglene i tvisteloven. Når skattekontoret er avgiftsmyndighet, utøves statens partsstilling av det skattekontoret som har truffet vedtak i første instans. Departementet kan gi instruks om utøvelsen av statens partsstilling generelt og i enkeltsaker. Departementet kan i enkeltsak eller i grupper av saker overta utøvelsen av partsstillingen eller overføre den til annen avgiftsmyndighet.

(2) Når domstolen i søksmål mot staten som gjelder rettigheter og plikter etter denne lov kommer til at et avgiftssubjekt bare skal betale en del av et omtvistet avgiftsbeløp eller bare skal ha tilbake en del av et tilbakebetalingskrav, og det ikke foreligger tilstrekkelige opplysninger til å fastslå det riktige beløpet, skal det i domsslutningen angis hvordan ny fastsetting skal utføres. Kommer domstolen til at et vedtak om grunnlaget for et merverdiavgiftskrav ikke kan opprettholdes på grunn av formelle mangler, skal den henvise vedtaket til ny behandling av vedkommende avgiftsmyndighet.

§ 20-2 *Søksmål fra staten*

(1) Staten kan ved søksmål få prøvet om et vedtak fattet av Klagenemnda for merverdiavgift skal oppheves helt eller delvis fordi det bygger på feilaktig faktisk grunnlag eller uriktig oppfatning av et rettsspørsmål. Dette gjelder likevel ikke vedtak truffet på grunnlag av en bindende forhåndsuttalelse etter kapittel 17.

(2) Søksmål rettes mot Klagenemnda for merverdiavgift ved lederen.

(3) Søksmål må være reist innen fire måneder etter at klagenemndas vedtak ble truffet. Avgiftssubjektet skal varsles om søksmålet.

Kapittel 21 Administrative reaksjoner og straff

§ 21-1 Tvangsmulkt

(1) Avgiftsmyndighetene kan pålegge den som ikke har etterkommet plikten til å gi opplysninger eller kontrolloppgaver etter §§ 16-1 til 16-6, å gi opplysningene under en daglig løpende tvangsmulkt.

(2) Avgiftsmyndighetene kan ilegge den som ikke har etterkommet bokføringspålegg etter § 15-12 innen den fastsatte fristen, en daglig løpende tvangsmulkt fram til utbedring skjer. Tvangsmulkten skal normalt utgjøre ett rettsgebyr per dag, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. I særlige tilfeller kan tvangsmulkten settes lavere eller høyere, men oppad begrenset til ti rettsgebyr per dag. Samlet tvangsmulkt kan ikke overstige en million kroner.

(3) Vedtak om tvangsmulkt rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon og sendes hvert styremedlem i rekommandert brev. Tvangsmulkten kan inndrives så vel hos medlemmene av styret som hos selskapet, samvirkeforetaket, foreningen, innretningen eller organisasjonen.

§ 21-2 Forhøyet utgående merverdiavgift

(1) Når omsetningsoppgave ikke er kommet inn i rett tid eller ikke er utfylt på riktig måte, kan avgiftsmyndighetene forhøye utgående merverdiavgift for vedkommende termin med minst 250 kroner eller med inntil tre prosent av avgiftsbeløpet. Avgiften kan ikke forhøyes med mer enn 5 000 kroner. Forhøyelsen kan foretas inntil tre år etter utløpet av vedkommende termin.

(2) Forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsling gjelder ikke for vedtak om forhøyet utgående merverdiavgift.

§ 21-3 Tilleggsavgift

(1) Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, og ved det har eller kunne ha påført staten tap, kan ilegges inntil 100 prosent avgift i tillegg til merverdiavgift fastsatt etter § 18-1 og § 18-3 første og annet ledd. Tilleggsavgift kan ilegges inntil ti år etter utløpet av den aktuelle terminen.

(2) For så vidt gjelder ansvar etter denne paragraf svarer et avgiftssubjekt også for medhjelperes, ektefelles og barns handlinger.

§ 21-4 Straff

(1) Den som forsettlig gir uriktig eller ufullstendig opplysning i omsetningsoppgave eller i annen oppgave eller forklaring til avgiftsmyndighetene, og ved det unndrar merverdiavgift eller oppnår uberettiget tilbakebetaling av merverdiavgift, straffes som for bedrageri etter straffeloven § 270 og § 271.

(2) Den som forsettlig unnlater å registrere seg i Merverdiavgiftsregisteret etter kapittel 2 og 14, eller overtrer reglene om omsetningsoppgave og dokumentasjons- og bistandsplikt i kapittel 15 eller reglene om opplysningsplikt i kapittel 16, straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Det samme gjelder ved overtredelse av forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene eller forskrifter om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger gitt i medhold av denne loven. Har hensikten vært å unndra merverdiavgift eller å oppnå uberettiget tilbakebetaling av merverdiavgift, kan fengsel inntil tre år idømmes, og bot kan anvendes sammen med fengselsstraffen.

(3) Medvirkning straffes på samme måte som overtredelse.

(4) Er en overtredelse som nevnt i denne paragrafen skjedd ved uaktsomhet, er straffen bøter.

(5) Denne paragrafen gjelder for så vidt overtredelsen ikke rammes av strengere straffebestemmelser.

Kapittel 22 Sluttbestemmelser

§ 22-1 Endringer i merverdiavgiftsregelverket

(1) Ved omsetning og uttak skal merverdiavgiften beregnes etter de regler og satser som gjelder på tidspunktet for leveringen og for uttaket. Ved innførsel av varer skal merverdiavgiften beregnes etter de regler som gjelder på fortollingstidspunktet.

(2) Er det inngått kontrakt om levering før en omsetning ble merverdiavgiftspliktig eller før en økning av merverdiavgiftssatsen, plikter mottakeren å betale et tillegg motsvarende merverdiavgiften eller den forhøyede satsen. Dette gjelder ikke dersom det kan godtgjøres at det ved prisansettelsen har vært tatt hensyn til merverdiavgiften.

(3) Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser ved ikrafttreden av denne loven og ved endringer av denne loven eller av merverdiavgiftsvedtaket.

§ 22-2 Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

(1) Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

(2) Fra samme tidspunkt oppheves lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift. Enkeltvedtak truffet med hjemmel i § 70 bortfaller seks måneder etter at denne loven trer i kraft. Dersom parten innen disse seks månedene har søkt om en tilsvarende avgiftslempning med hjemmel i § 19-3 første ledd, gjelder enkeltvedtaket fram til avgiftsmyndighetene har truffet vedtak i saken.

(3) Denne loven § 3-3 første ledd annet punktum, § 9-1 tredje ledd og § 9-4 oppheves med virkning fra 1. januar 2011.

§ 22-3 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 4. november 1948 nr. 1 om avgift på omsetning av billedkunst m.m. (kunstavgiftsloven) skal § 6 lyde:

Den avgift som i henhold til *merverdiavgiftsloven* i tilfelle skal innbetales til statskassen, berøres ikke av denne lov.

2. I lov 19. juni 1969 nr. 67 om avgift på investeringer mv. skal § 7 lyde:

Ved overtredelse av denne lov eller av forskrifter gitt i medhold av loven gjelder straffebestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* § 21-4 tilsvarende.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven, og statskassen derved er eller kunne ha vært unndratt avgift, kan ilegges *tilleggsavgift* som bestemt i *merverdiavgiftsloven* § 21-3.

Grunnlaget for beregning av avgift etter denne lov kan fastsettes ved skjønn i samsvar med bestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* § 18-1 og § 18-3.

For så vidt angår proklama som utstedes i bo, får bestemmelsen i *skattebetalingsloven* § 10-3 tilsvarende anvendelse.

Ved gjennomføringen av denne lov får for øvrig bestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* anvendelse så langt de passer.

3. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) skal § 67 annet ledd bokstav d lyde:

forbrytelse mot militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, lov om toll og vareførsel § 16-7, *merverdiavgiftsloven* § 21-4, ligningsloven § 12-1, utlendingsloven § 47 annet ledd, jf. femte ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum og bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum.

4. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) gjøres følgende endringer:

§ 79 tredje ledd skal lyde:

Føreren av Konkursregisteret skal sende melding om konkursåpningen i samsvar med *merverdiavgiftsloven* § 14-2 første ledd annet punktum.

§ 138 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Videre skal føreren av Konkursregisteret gi melding i samsvar med *merverdiavgiftsloven* § 14-2 første ledd annet punktum.

5. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak skal § 10-2 første ledd annet punktum lyde:

For foretak som er registrert i *Merverdiavgiftsregisteret*, skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.

6. I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav b nr. 4 skal lyde:

Merverdiavgiftsregisteret (*merverdiavgiftsloven* kapittel 14).

§ 23 tredje punktum skal lyde:

For enheter registrert i *Merverdiavgiftsregisteret* skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.

7. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) skal § 14-3 annet ledd lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende for inntekt ved salg av egenproduserte kunstverk som nevnt i *merverdiavgiftsloven* § 3-7 fjerde ledd.

8. I lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. gjøres følgende endringer:

§ 4 annet ledd nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Når det foreligger rett til fradrag for inngående merverdiavgift etter bestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* kapittel 8.
2. For merverdiavgift på anskaffelser som nevnt i *merverdiavgiftsloven* § 8-3.

§ 19 skal lyde:

Ved overtredelse av denne loven eller forskrift gitt i medhold av denne loven gjelder straffebestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* § 21-4 tilsvarende.

9. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-1 annet ledd bokstav f skal lyde:

merverdiavgift etter *merverdiavgiftsloven*

§ 10-30 skal lyde:

(1) Innenlands merverdiavgift for en periode forfaller til betaling samme dag som det skal leveres omsetningsoppgave til avgiftsmyndighetene etter *merverdiavgiftsloven* § 15-8.

(2) Beløp som nevnt i *merverdiavgiftsloven* § 11-4 annet ledd forfaller til betaling samme dag som det

skal leveres melding etter merverdiavgiftsloven § 15-14 annet ledd.

§ 10-51 bokstav f skal lyde:

tilleggsskatt etter ligningsloven § 10-2, tilleggsskatt etter merverdiavgiftsloven § 21-3, lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 44 og lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 3 og § 4 første ledd, lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter § 3, og tilleggstoll etter tolloven § 16-10.

§ 10-51 bokstav g skal lyde:

tvangsmulkt etter merverdiavgiftsloven § 21-1.

§ 10-60 fjerde ledd skal lyde:

For krav på tilbakebetaling av merverdiavgift til registrerte næringsdrivende etter merverdiavgiftslo-

ven § 11-5 regnes fristen fra omsetningsoppgaven er mottatt av avgiftsmyndigheten.

§ 11-2 femte ledd skal lyde:

Av for mye utbetalt refusjon etter merverdiavgiftsloven § 10-1 og for mye utbetalt avgift etter merverdiavgiftsloven § 11-5, beregnes renten fra beløpet ble utbetalt og fram til det treffes vedtak om endring mv.

§ 16-30 skal lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at den som har mottatt varen eller tjenesten, er ansvarlig for merverdiavgift av varer og tjenester fra utenlandsk næringsdrivende som ikke er registrert ved representant etter reglene i merverdiavgiftsloven § 2-1 femte ledd.

Oslo, i finanskomiteen, den 9. juni 2009

Reidar Sandal

leder

Svein Flåten

ordfører

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til Stortingets presidentskap, datert 4. juni 2009****Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) Om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)**

Jeg viser til Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) Om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) som ble lagt fram 8. mai 2009.

Proposisjonen inneholder dessverre enkelte feil og mangler.

1.

I lovforslaget § 9 – 1 annet ledd bokstav a vises det til § 6 – 15 annet ledd. Riktig henvisning skal være § 6 – 6 annet ledd.

2.

I § 22-3 nr. 9 om endringer i skattebetalingsloven foretas følgende tilføyelse:

§ 10-51 bokstav g skal lyde:

Tvangsmulkt etter *merverdiavgiftsloven* § 21-1.

I kap. 13 Merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget, inntas følgende:

Til § 10-51 bokstav g

Henvisningen i bokstav g til merverdiavgiftsloven er endret. Merverdiavgiftsloven § 52 er videreført i lovforslagets § 21-1.

3.

I vedlegg 2 Forkortelser av forskrifter foretas følgende endringer:

Forskrift nr. 1 har følgende betegnelse:

forskrift 20. august 1969 *nr. 1* om regnskapsplikt og bokføring for næringsdrivende som går inn under bestemmelsene i merverdiavgiftsloven.

Forskrift nr. 45-2 har følgende betegnelse:

forskrift 30. november 1971 *nr. 4153* om regler om søknad om særskilt avgiftsavregning etter havari *m.v.* i fiske for fiskere som nytter årsoppgive

I forskriftsbetegnelsen til følgende forskrifter skal "avgrensning" erstattes med "avgrensing":

forskrift nr. 100, 101, 108, 118 og 119

Følgende forskrift tilføyes oversikten:

forskrift nr. 102 forskrift 23. desember 1992 nr.

1205 om overgangsregler ved beregning av forhøyet merverdiavgift fra 1. januar 1993 og ved overgang fra kontantprinsippet til regnskapsprinsippet

Følgende forskrifter er opphevet og tas ut av oversikten: forskrift nr. 11, 48, 62, 65, 68, 75, 80, 87, 110, 111 og 126

Finansdepartementet ber om at det blir tatt hensyn til disse rettingene i forbindelse med Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) Om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven).

